

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕРКОВНИЙ ВІСНИК

ПОДІЯ ЦЕРКВА

№ 3 (42) 2024 ЧЕРВЕНЬ-ЛИПЕНЬ

З Києва
по всій Україні

ЗМІСТ

ЗМІСТ

2. СВЯЩЕННИЙ СИНОД

6. ПОСЛАННЯ СВЯЩЕННОГО СИНОДУ З НАГОДИ 1036-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ-РУСИ ТА ДНЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

8. ОФІЦІЙНІ ЗАЯВИ І ЗВЕРНЕННЯ

18. СЛОВО ПРЕДСТОЯТЕЛЯ
Сила з Неба

20. КАТЕХИТИЧНА РУБРИКА
Пам'ять і похвала

26. КИЇВСЬКІ СВЯТИТЕЛІ
Митрополит Київський і Галицький та всієї Руси Йосиф II Солтан

38. ХРОНІКА КИЇВСЬКОЇ МИТРОПОЛІЇ

100. ДУХОВНА БЕСІДА
Цілительна сила молитви

ПРО РЕДАКЦІЮ ЖУРНАЛУ
Журнал «Український церковний вісник Помісна Церква» – офіційне видання Київської Митрополії Української Православної Церкви (Православної Церкви України).

Видається з благословення Митрополита Київського і всієї України Епіфанія.
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ
Головний редактор: протоієрей Іван Сидор
Голова редакційної ради: протоієрей Богдан Гулямов

Літературний редактор: священник Орест Жигало
Фото: протодиякон Андрій Сидор
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Трьохсвятительська, 8
м. Київ, 01001
Телефон: (044) 278-41-45
E-mail: info@pomisna.info
Сайт: www.pomisna.info

Свідectво про реєстрацію:
КВ 24310-14150Р від 10.02 2020
© Засновано 16 вересня 2019 року
№ 3 (42), червень-липень 2024 р.

Редакція не завжди поділяє позицію авторів. За достовірність фактів відповідають автори. Застерігаємо за собою право скорочувати матеріали. Деякі світлина в журналі взяті з відкритих джерел у мережі Інтернет. При використанні матеріалів, опублікованих в журналі, посилання на журнал «Помісна Церква» обов'язкове.

ДОКУМЕНТИ ЗАСІДАННЯ СВЯЩЕННОГО СИНОДУ 14 ЛИПНЯ 2024 РОКУ

Ухвалено на засіданні Священного Синоду 14 липня 2024 року.

14 липня 2024 р. в Синодальній залі Митрополичого дому – Резиденції Предстоятеля Православної Церкви при Михайлівському Золотоверхому кафедральному соборі, відбулося чергове засідання Священного Синоду Української Православної Церкви (Православної Церкви України). У засіданні взяли участь всі члени Синоду.

РІШЕННЯ №38

Священного Синоду Української Православної Церкви (Православної Церкви України)
«Про внесення змін до Церковного календаря Православної Церкви України»
За поданням синодальної Календарної комісії Священний Синод вирішив:

Внести до офіційного Церковного календаря Православної Церкви України зміни згідно до пропозицій синодальної Календарної комісії (за

додатком), зокрема включивши до нього дні пам'яті особливо шанованих святих, прославлених іншими Помісними Православними Церквами, а також тих, які звершували своє служіння в Україні, і виключивши з календаря низку днів пам'яті, які мають місцеве значення лише для Російської Православної Церкви.

ЕПІФАНІЙ
МИТРОПОЛИТ КИЇВСЬКИЙ І ВСІЄЇ УКРАЇНИ

Додаток до Рішення №38

Священного Синоду Української Православної Церкви (Православної Церкви України)
«Про внесення змін до Церковного календаря Православної Церкви України»

1. Внести до церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України ім'я святого праведного Миколая Кавасили (1397/98) – днем пам'яті встановити 20 червня. Святий праведний Миколай Кавасила був видатним і плідним церковним письменником, богословом, учасником Константинопольського

- собору 1351 року, де захищав православне вчення святителя Григорія Палами. 3 червня 1982 року канонізований Елладською Православною Церквою.
- Внести до церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України ім'я преподобного Іоана Кукузеля, піснеспісця (бл. 1360) – днем пам'яті встановити 1 жовтня. Преподобний Іоан був ченцем на Святій горі Афон, видатним церковним композитором, автором багатьох піснеспівів. Він розвинув мелодику візантійського церковного співу і удосконалив нотацію.
- Внести до церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України ім'я святителя Феофілакта, архієпископа Болгарського (1107) – днем пам'яті встановити 31 грудня. Святитель Феофілакт був архієпископом міста Охрида, плідним письменником і богословом, а особливою його працею є тлумачення Священного Писання, яким Церква послуговується і нині.
- Внести до церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України ім'я святителя Філарета, митрополита Київського і Галицького (1857), що в Дальніх печерах спочиває – днем пам'яті встановити 21 грудня, день упокоєння. Також додати ім'я святителя до Собору преподобних отців, що в Дальніх (Феодосієвих) печерах спочивають.
- Внести до церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України ім'я святителя Іоакима (Пані), патріарха Олександрійського (1448-1567) – днем пам'яті встановити 17 вересня. Святитель прожив 119 років земного життя, відзначався аскетизмом і благочестям.
- Внести до церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України ім'я преподобного Іони Київського (1902) – день пам'яті встановити в день його блаженної кончини 9 січня.
- Внести до церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України пам'ять святих отців IV Вселенського Халкидонського собору (451) – день вшанування встановити 16 липня.
- Внести до церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України пам'ять освячення собору Святої Софії у Києві – днем свята встановити 4 листопада. Цей спогад зник з українських видань місяцесловів після анексії Київської Митрополії Московським патріархатом у XVII столітті. З огляду на важливість собору Святої Софії у Києві для українській історії, його виключне значення за понад тисячолітню історію Православної Церкви України, встановити згадку освячення цього собору – за зразком згадок про освячення і оновлення інших особливо видатних храмів.
- Замість перехідного свята у неділю Всіх святих день вшанування ікони Божої Матері «Непоручна стіна» встановити 4 листопада – в день освячення собору Святої Софії у Києві. Оскільки в Україні історія чудотворного образу пов'язана з іконою Богородиці-Оранти зі склепіння собору Святої Софії у Києві, надалі іменувати цей образ «Ікона Божої Матері «Оранта-Непоручна стіна».
- Встановити окремий день пам'яті святого благовірного князя Оскольда, першомученика Київського (882), у святому хрещенні Миколая – 14 липня, перед святом Хрещення Руси-України.
- Встановити окремий день пам'яті святителя Ларіона, митрополита Київського (XI), – 21 жовтня, в день його небесного покровителя. Святитель Ларіон перший обраний і поставлений собором руських єпископів митрополит і перший русин на цій кафедрі. Автор церковних творів «Слова про закон і благодать», «Молитви» та «Сповідання віри».
- День пам'яті благовірного гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, згідно календарних уточнень, встановити у день його блаженної кончини – 10 квітня.
- День пам'яті преподобної Ангеліни, правительки Сербської (1520) встановити в день її блаженної кончини – 30 липня.
- День пам'яті великомучениці Злати (Хриси) Мегленської (1795) встановити в день її блаженної кончини – 18 жовтня.
- День пам'яті преподобного Гавриїла Афонського (1901) встановити в день його блаженної кончини – 19 жовтня.

4

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕРКОВНИЙ ВІСНИК

СВЯЩЕННИЙ СИНОД

16. Вилучити з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 14 лютого день перенесення мощей мучеників благовірного князя Михайла Чернігівського і боярина його Федора (1578), оскільки це було примусове вивезення мощей святих з Чернігова до Москви за наказом царя Івана Грозного.
17. Вилучити з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 22 квітня день перенесення мощей благовірного князя Всеволода, у святому хрещенні Гавриїла (1834), оскільки це є місцеве свято у м. Псков з нагоди перенесення мощей від попереднього місця спочинку до головного храму міста.
18. Вилучити з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 22 жовтня згадку Казанської ікони Божої Матері, оскільки це місцеве святкування було встановлене в Московській державі на згадку про «звільнення Москви від поляків» в 1612 р.
19. Вилучити з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 17 серпня згадку Свенської ікони Божої Матері, оскільки це є місцеве свято РПЦ. Цей день святкування був встановлений в Російській імперії в 1815 році на згаду про визволення м. Брянська від «нашестья наполеонівських військ у 1812 році».
20. Вилучити з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 28 червня згадку ікони Божої Матері «Троєручиця», оскільки це місцеве святкування було встановлене в РПЦ на згадку про привезення списку чудотворного образу з Афону до Москви у 1661 р.
21. Вилучити з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 13 жовтня згадку ікони Божої Матері «Іверська», оскільки це локальне (міськове) святкування було встановлене в РПЦ на згадку про привезення списку чудотворного образу з Афону до Москви у 1648 р.
22. Вилучити з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 13 серпня згадку Семистрільної ікони Божої Матері, оскільки саме ця дата святкування є місцевою в Росії і була встановлена на згадку про визволення м. Вологди від чуми в 1830 р.

23. Вилучити з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 1 вересня згадку ікони Божої Матері Чернігівсько-Гефсиманська (1869), оскільки це локальне свято РПЦ. Православна Церква України шанує Чернігівсько-Іллінську ікону Божої Матері на загальноцерковному рівні. Чернігівсько-Гефсиманська ікона – це список Чернігівсько-Іллінської шанованої ікони Божої Матері, який подарувала поміщиця Олександра Філіпова новоутвореному Чернігівсько-Гефсиманському скиту Троїце-Сергієвої лаври в м. Сергієв Посад Московської області, який був в 1921 році закритий радянської владою, а на сьогоднішній день на більшій частині території колишнього скита знаходиться російська військова частина.
24. Вилучити з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 1 серпня свято Всемилотивного Спасителя (Спаса) та Пресвятої Богородиці (1164), яке встановлене в РПЦ і присвячене на згадку перемоги Суздальського князя Андрія Боголюбського над волзькими булгарами.
25. Вилучити з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 5 липня згадку знайдення мощів преподобного Сергія, ігумена Радонезького (1422), як місцеве свято РПЦ.
26. Вилучити, як місцеве свято РПЦ, з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 24 серпня згадку перенесення мощів святителя Петра, митрополита Київського, всієї Руси чудотворця (1479), оскільки це було перенесення з одного собору московського Кремля в інший.
27. Вилучити з церковного календаря загальношанованих свят Православної Церкви України 31 березня пам'ять митрополита Московського Іони, який титулував себе митрополитом Київським. Митрополит Іона всупереч канонам, без соборних рішень і благословення Вселенського Патріарха розділив Київську Митрополію, утворивши фактично окрему Московську, і після цього намагався встановити контроль над Київською кафедрою, де був поставлений інший митрополит.

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕРКОВНИЙ ВІСНИК

5

28. Перейменувати у церковному календарі загальношанованих свят Православної Церкви України 27 травня день Перенесення мощей святителів Київських: Кипріяна, Фотія та Іони (1472) на день Знайдення мощей святителів Київських Кипріяна та Фотія (1472).
29. Рішенням №17 Священного Синоду Української Православної Церкви (Православної Церкви України) від 27 липня 2022 року відбулося прославлення шанованої Манявської ікони Божої Матері «Ізбавительниця». Відповідно до норм української мови надалі в календарі вживати назву ікони «Манявська ікона Божої Матері «Визволителька».
30. Щодо поминання померлих у Пасхальний період, так званої Радониці – в Українській Православній Церкві існує благочестива традиція поминати померлих після свята Пасхи. Згідно місцевих традицій у різних регіонах України найчастіше це поминання починається від Світлого понеділка і до понеділка Фоминого тижня. У деяких регіонах таке поминання відбувається у другий і третій тижні після Пасхи, або в певні визначені дати у післяпасхальний період. Традиція Радониці саме у вівторок Фоминого тижня перейшла до нас з російського календаря. В Україні це був зазвичай весь другий тиждень після Пасхи, який називався Провідним, а саме поминання – проводи, поминки або гробки.

Враховуючи вищевикладене позначити 2-й тиждень після Пасхи, починаючи від Фоминої неділі, як «Тиждень поминання померлих (Проводи)».

1. Щодо титулування за чинами святості. У традиції Римо-католицької Церкви канонізація святого проводиться у два етапи: беатифікація (зарахування до лику блаженних) та власне канонізація (зараховування до лику святих). У православній традиції два відомих західних отці Церкви титулюються блаженними: це блаженний Августин Іпонійський та блаженний Ієронім Стридонський. З метою уніфікації іменувань надалі вживати властиві православній традиції назви чинів святості, відповідно до чого в календарі вживати назви «святитель Августин Блаженний, єпископ Іпонійський» та «преподобний Ієронім Блаженний, Стридонський».

2. Щодо згадки у церковному календарі загальношанованих свят Православної Церкви України 10 лютого пам'яті преподобної княгині Анни Новгородської. У офіційних джерелах РПЦ помилково і неправдиво вона ототожнюється з дружиною благовірного князя Ярослава Мудрого Інгігердою, в хрещенні Іриною, яка нібито після смерті чоловіка стала черницею у Новгороді з іменем Анна, там упокоїлась і там зберігаються її мощі. Ці відомості є недостовірними, адже вік княгині Анни Новгородської на момент смерті, згідно даних наукових досліджень її тіла, є значно молодшим, ніж мав би бути у дружити князя Ярослава. Українськими дослідниками доведено, що княгиня Інгігерда, у хрещенні Ірина, померла у Києві і похована була у соборі Святої Софії в одному саркофазі з князем Ярославом. Її останки і досі спочивають у Святій Софії в м. Києві. Тому княгиня Анна Новгородська не може бути ототожнена з княгинею Іриною-Інгігердою, однак враховуючи, що Новгородське князівство було частиною Київської держави, залишити згадку про неї у церковному календарі.
3. З метою гідного пошанування однієї з видатних святинь Київської держави, ікони Божої Матері Вишгородська, за поданням архієпископа Вишгородського Агапіта замість святкувань 8 липня і 22 жовтня встановити додатковий день її шанування 14 жовтня.

Ухвалено на засіданні Священного Синоду 14 липня 2024 року

Розпорядження №55

Священного Синоду Української Православної Церкви (Православної Церкви України)
«Про зміни у складі Синодальної Богословсько-літургічної комісії»
На підставі подання Преосвященного Євстратія, митрополита Білоцерківського, голови Синодальної Богословсько-літургічної комісії, включити до складу зазначеної комісії Москалюка Костянтина Олександровича, доцента кафедри богослів'я Київської православної богословської академії, кандидата наук з богослів'я.

ЕПІФАНІЙ
МИТРОПОЛИТ КИЇВСЬКИЙ І ВСІЄЇ УКРАЇНИ

Преосвященні владыки, всечені отці, дорогі брати і сестри! Шановні співгромадяни!

У важких умовах агресивної війни на знищення, яку протягом понад десяти років російська держава веде проти нашого народу, ми зустрічаємо нинішні свята – церковне та суспільне, День Хрещення України-Руси та День української державності. Привід для обох святкувань пов'язаний з іменем, постаттю та діяннями нашого рівноапостольного хрестителя і просвітителя, великого Київського князя Володимира, батька нації, православного святого і видатного державотворця.

Нині ми вшановуємо його пам'ять і молитовно дякуємо йому за духовний і державницький вибір, здійснений понад тисячоліття тому – прийняти від Вселенського Патріархату хрещення для очолюваного ним народу. Цим самим князь Володимир завершив попередній історичний етап поширення християнства

ПОСЛАННЯ СВЯЩЕННОГО СИНОДУ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ УКРАЇНИ

ДО ВСІХ ПРАВОСЛАВНИХ ВІРНИХ ТА ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ З НАГОДИ 1036-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ-РУСИ ТА ДНЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

в українських землях, розпочатий євангельською проповіддю у Криму, Причорномор'ї та Подніпров'ї святого апостола Андрія Первозваного, основоположника нашої Помісної Церкви. Особливо швидко християнство стало поширюватися в землях України-Руси у IX-X століттях після навернення до віри споріднених слов'янських народів та завдяки поглибленню торгівельних і культурних зв'язків зі Східною Римською імперією (Візантією). Отже, вибір на користь східної християнської православної традиції, як основи для розбудови суспільства і Київської княжої держави, був не суб'єктивним чи випадковим, але став підсумком тривалого історичного процесу і його логічним завершенням. Цей вибір, означений хрещенням Києва 988 року та подальшим хрещенням всієї княжої Руси, знаменував нову якість Київської держави, як невід'ємної частини європейської християнської цивілізації, рівноправної складової європейської спільноти.

Добрими плодами Хрещення України-Руси стали поширення християнського віровчення

та преображення завдяки цьому суспільного і державного життя на засадах євангельських принципів справедливості, любові та милосердя. Завдяки включенню нашої стародавньої держави у європейський цивілізаційний простір розвинулися архітектура і мистецтво, книжна наука. Інституційна єдність Православної Церкви навколо Київського митрополичого престолу сприяла утвердженню єднання різних племен та місцевих князівств у новому просторі давньої нашої єдиної держави зі столицею в Києві – матері міст Руси-України.

Тому, вшановуючи нині давні історичні події нашого церковного і суспільного життя, прославляючи нашого хрестителя і державотворця великого князя Володимира, ми оновлюємо тепер усвідомлення глибини нашого духовного і національного коріння. Ми відновлюємо історичну пам'ять про первородство Києва, як нашого релігійного, державного і культурного осердя. Ми краще усвідомлюємо тривалий шлях нашого народу в боротьбі за відновлення власної державності та незалежності, на які зараз, як і в давні часи, зазіхають зажерливі дикі орди з півночі та сходу.

Знову, як це вже було не раз в нашій історії, безжальні чужинці хочуть поглинути нас, знищити, стерти пам'ять про наш народ. Але на нашому боці правда, і тому ми віримо у Божу допомогу в цій боротьбі за мирне майбутнє для України, для прийдешніх поколінь.

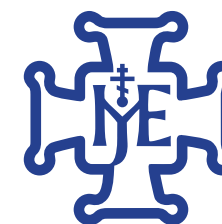
У цей святковий день ми підносимо гарячі молитви за наших мужніх воїнів, які зараз захищають український народ від поневолення і знищення російською імперією зла. Ми дякуємо нашим союзникам, дякуємо всім людям доброї волі у світі, які підтримують Україну в її справедливій боротьбі проти агресора. Ми просимо не припиняти цю підтримку та сприяти наближенню перемоги правди і встановленню справедливого миру для України, для Європи і всього світу. Усвідомлюючи вплив та значення Православної

Церкви для нашого народу ворог зробив і продовжує робити все для того, щоби зберігати церковні поділи, щоби тримати хоча би частину наших братів і сестер під своїм релігійним пануванням, в ярмі злочестивого вчення «руського міра». Соборно засудивши це вчення як таке, що суперечить Євангелію і Православ'ю, яке має єретичне коріння та породжує злі смертоносні плоди, наша Помісна Церква знову і знову закликає всіх православних України до єднання навколо Київського престолу. Ми відкриті до діалогу і спілкування з тими, хто поки що залишається під владою Московського патріархату, і бажаємо допомогти їм побороти неправдивий страх перед владою кривавої Москви.

Дорогі брати і сестри!

Вітаючи всіх вас зі святом на честь Хрещення України-Руси та Днем української державності, разом з вами підносимо нині молитви до Спасителя, до Його Пречистої Матері, до основоположника нашої Помісної Церкви святого апостола Андрія Первозваного, до нашого батька і хрестителя рівноапостольного князя Володимира і до всіх святих українського народу: захистіть нас від нашествия чужинців, даруйте воїнам нашим перемогу над супротивниками, а нам усім – єдноту і мир! Боже Великий, єдиний, нам Україну храни!

Від імені Священного Синоду –
ЕПІФАНІЙ,
Митрополит Київський і всієї України
15 липня 2024 р., м. Київ

СЛОВО БЛАЖЕННІЙШОГО МИТРОПОЛИТА ЕПІФАНІЯ НА ЗУСТРІЧІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ РАДИ ЦЕРКОВ І РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ПОСЛАМИ КРАЇН «ВЕЛИКОЇ СІМКИ»

ВЕЛЬМИШАНОВНІ ДИПЛОМАТИ!

Сердечно дякуємо країнам, які ви представляєте, за допомогу в захисті України, за військову, дипломатичну, економічну, гуманітарну підтримку. Боротьба проти російської агресії – це наша спільна боротьба проти намагання коаліції диктаторських режимів змінити життя світу на свою користь, повернути людство в часи темного минулого, коли озброєна сила могла безкарно порушувати мир. Зараз в Україні вирішується майбутнє безпеки світу в найближчі десятиліття. Тому ми просимо вас надавати всю можливу допомогу, щоби ця війна завершилася якнайшвидше перемогою миру, свободи, перемогою міжнародного права. Світ свободи, який представляють ваші країни, не має права на поразку.

Від самого початку, від березня 2014 року, наша Рада засудила всі прояви сепаратизму, всі спроби Росії розділити Україну використавши для цього будь-які фактори – територіальні, етнічні, культурні, мовні, релігійні. Також наша Рада спільно засуджує ідеологію «руського міра» – неоімперську доктрину, яка стала базою для виправдання нинішньої російської агресії проти нашої держави.

Ми вимушені констатувати, що основні російські релігійні об'єднання стали інструментом поширення і зміцнення цієї ідеології. До цього залучені російські об'єднання протестантів, мусульман, юдеїв, буддистів. Але провідну роль в цьому відіграє, безперечно, Московська патріархія. Від її керівництва, а також через очолювану нею громадську структуру «Всесвітній російський народний собор», який дуже нагадує колишній

сталінський комуністичний «Інтернаціонал», поширюються спроби надати богословського, релігійного виправдання агресії проти України.

Керівник Московської патріархії Гундяєв та його підлеглі, так само як і інші послідовники ідеології «руського міра», прямо називають цю агресію «священною війною», заперечують саме існування унікального українського народу, наше право на власну державу. Ця ідеологія також визначає так званий «Захід», тобто вільний демократичний світ, який ви представляєте, як ворога Росії. По суті ця ідеологія в багатьох елементах повторює ідеологію нацизму, яка виправдовувала і розпалювала війну, що привело світ до катастрофи.

Тому захист від впливу ідеології «руського міра», захист від впливу тих російських інституцій, які носять назву релігійних, але фактично стали інструментами російської диктатури в гібридній війні проти України та всього вільного світу, є необхідним елементом захисту прав людини, зокрема права на свободу совісті. Лише незалежна, суверенна Україна може захистити ці права. І ми це бачимо як на власному досвіді, так і у порівнянні з досвідом життя наших братів і сестер у вірі на тимчасово окупованих Росією територіях України.

Тому на зустрічі з головою парламенту наша Рада підтримала ту думку, що на законодавчому рівні повинна бути обмежена можливість для Росії впливати на українські релігійні організації. Це обов'язок нашої держави і це вимога національної безпеки – захистити українські релігійні організації від використання Росією як інструменту поширення ідеології «руського міра» та сприяння агресії.

Згадавши про ситуацію на окупованих територіях ми просимо вас постійно тримати у фокусі уваги серед інших порушень, що там відбуваються з боку Росії, і порушення свободи совісті, якої там де-факто немає. Фактично вся релігійна діяльність, окрім діяльності Московського Патріархату та інших офіційно схвалених окупаційною владою об'єднань, є під заборонаю. Викрадення, тортури, ув'язнення і навіть вбивства релігійних активістів та служителів, які не угодні Росії, стали там постійною практикою. Лише увага міжнародної спільноти до цієї проблеми може хоча би частково змусити Росію зменшити тиск на українських віруючих в окупованих регіонах.

Дякуємо вам і вашим країнам за співпрацю та готові надалі конструктивно взаємодіяти для досягнення перемоги правди та для встановлення справедливого миру.

Київ, 11 червня 2024 р.

ЙОГО СВЯТОСТІ ДАНИЛУ,
ПАТРІАРХУ БОЛГАРСЬКОМУ,
МИТРОПОЛИТУ СОФІЙСЬКОМУ,
ПРЕДСТОЯТЕЛЮ БОЛГАРСЬКОЇ
ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Ваша Святосте!

Від імені Православної Церкви України та від себе особисто вітаю Вас з обранням та інтронізацією на святий престол Болгарських Патріархів.

Глава Церкви Господь наш Ісус Христос Своїм невимовним Промислом через соборний вибір покликав Вас на високе і відповідальне служіння Предстоятеля стародавньої і прославленої багатьма подвижниками і святими помісної Болгарської Православної Церкви. Вітаючи Вашу Святість з нагоди сходження на Патріарший престол, молитовно бажаю Вам міцного здоров'я, благословенних років плідного служіння на благо Церкви, благочестивого болгарського народу і всього Православ'я.

Дві наші Церкви є дочками Великої Церкви Христової в Константинополі, від якої

ВІТАЛЬНА АДРЕСА БЛАЖЕННІЙШОГО МИТРОПОЛИТА ЕПІФАНІЯ НОВООБРАНОМУ ПАТРІАРХУ БОЛГАРСЬКОМУ

Болгарський святий цар Борис і Київський святий великий князь Володимир прийняли хрещення для своїх народів, включивши їх у єдиний європейський цивілізаційний простір. І Болгарія, і Україна заплатили високу ціну за збереження та захист цього християнського та європейського вибору та свого унікального місця в історії.

Від початку поширення Христового Євангелія на наших землях між Церквами Болгарії та України існують глибокі духовні та культурні зв'язки. З вдячністю згадуємо покійного Патріарха Неофіта, який засудив російську агресію проти України та виявив співчуття до українського народу, який постраждав від геноцидної війни. Сподіваємось, що Ваша Святість і надалі підніме голос Болгарської Православної Церкви проти російських злочинів – в ім'я перемоги правди та справедливого миру для України, Європи та світу.

Молимося за вас і за Болгарську Православну Церкву і просимо ваших молитов за нашу Помісну Церкву та Україну.

З любов'ю у Христі –

ЕПІФАНІЙ,
Митрополит Київський і всієї України,
Предстоятель Православної Церкви України

СЛОВО СТАРЦЯ-МИТРОПОЛИТА ХАЛКИДОНСЬКОГО ЕММАНУЇЛА

Слово старця-митрополита Халкидонського Еммануїла, представника Вселенського Патріарха Варфоломія, з нагоди урочистого святкування річниці Хрещення України-Руси 15 липня 2024 р.

Блаженніший Митрополите Київський та всієї України, кир Епіфаніє, високопреосвященні та преосвященні брати архієреї, благочестивіший клір та любий Божий народе мученицької та багатостраждальної України!

Сьогоднішня Божественна літургія стала ще однією нагодою набути чергового досвіду спасенного послання та стати свідками піклування Триєдиного Бога щодо всього творіння, а також вкотре підтвердити спільну православну віру і непорушний духовний зв'язок Константинопольської Церкви-Матері з її дочкою – Церквою України, наші та ваші, ієрархів обох Церков, братські почуття поваги і любови у Господі. Особливе значення має присутність мого смирення як представника Його Всесвятості

Архієпископа Константинополя – Нового Риму та Вселенського Патріарха, а також як смиренного пастиря Богоспасенної єпархії Халкидону. Ми святкуємо через день після храмового вшанування пам'яті преподобних та богоносних отців, що у Халкидоні зібралися. Халкидонський собор, Четвертий Вселенський собор з богословського погляду має особливо актуальне та вирішальне значення для вас в Україні, як і для всіх християн, оскільки своїми догматами Церква Христова викристалізувала у Святому Дусі істину, дала визначення щодо Втіленого Сина та Слова Божого задля звільнення від будь-якого еретичного тлумачення чи умислу. Догмати не є винаходом чи відкриттям людини. Догматами Церкви, її основними поняттями, є саме життя. Це істина, яка передуює рішенням. Святі Отці спершу набули її як досвід пізнання, а потім записали та передали нам, щоб у цій священній істині ми могли спастися з милості

Божої. Тому і догмати, записані та сформульовані цим Собором та іншими Вселенськими Соборами спасають, оскільки вчать нас, як нам правильно вірити у дусі та істині у Господа нашого Ісуса Христа, Спасителя нашого. Будь-які зміни переданих догматів віддаляють нас від спасіння не стільки через те, що ми просто не слухаємося голосу наших Отців, але через те, що ці зміни ведуть нас поза ковчег істини, поза тіло Господа, яким є Церква.

Ваше Блаженство, Халкидон і його Вселенський Собор відомі своїм богослів'ям, але вони також відомі своїми ієроканонічними справами, які були і є безпосередньо пов'язаними з історією нашої Священної Церкви. Два його Правила, Канони 9-й та 17-й, так як їх прожила до Собору Церква, так як вони були прийняті у молитві до Утішителя–Паракліта, і головне те, як освячене було їхнє застосування у щоденній неперервній практиці упродовж століть, і для нас послужили приводом вашого оновлення як вирішення для вашого повернення, відходу від болючих старих станів та відновлення вас у єдності Тіла Господнього і відповідно спасіння вашого

у ньому. Ці два Правила, які можна знайти в усіх канонічних збірках, які прийняті всіма, незалежно від численних особистих тлумачень, є тими, які наділяють Архієпископа Константинопольського обов'язком приймати будь-кого, хто просить захисту, коли ті відчують, що внаслідок остаточного рішення в межах церковної юрисдикції, до якої вони належать, ці особи зазнають несправедливості. Прийняттям рішення, хоча не завжди прихильного, Архієпископом Константинопольським надається остаточне та невідворотне вирішення для завершення певної ситуації. І це називається невідворотнім обов'язком, оскільки це обов'язок брати на себе такі питання та здійснювати неупереджено справедливості у страсі Божому щодо тих засмучених, але в усьому іншому любих братів.

З явленого в досвіді тлумачення Священних канонів та всього щоденного життя Церкви впливає правильна еkleзіологія, яка і є тією основою, на якій стоїть Православне Богослов'я. Якщо не застосовувати правильних догматів на основі здорових знань про еkleзіологію та практики, тоді вона позбавлена спасительного духа та не дає плодів

у Христі Ісусі саме тому, що Господь відкрив вічну та позачасову Церкву у часі та місці.

Отож, шануючи сьогодні пам'ять святого рівноапостольного великого князя Володимира, який був ініціатором великої та священної справи навернення предків ваших на християнство та долучення до Великої Церкви, ми згадуємо зі зворушенням Хрещення ваше в ім'я Отця, Сина та Святого Духа.

Ми вкотре разом за повним правом відзначаємо ваше хрещення, разом з учорашньою Неділею Всіх Святих Отців Церкви-Матері Константинопольської, яка хрестила і знову хрестила, народжувала та відроджувала через свій особливий обов'язок дітей України, чи радше своїх дітей в Україні, яким з турботою та молитвою надала статус Автокефалії, не для відчуження та неправильно витлумаченої самостійності, але для більш діяльного життя та праці Помісної Церкви, як це було вчинено у минулому щодо багатьох інших Сестер–Церков. Це ваш особливий обов'язок, святі брати та очільники богословських факультетів, залишатися

завжди в межах успадкованих догматів, але водночас і в здоровій та істинній еkleзіології, позбавленій нових додавань, щоб ви могли передати її новим поколінням, навчаючи людей так, щоби існувала надія і на майбутнє!

Ось з такими своїми кількома щирими думками та з почуттями братерської любови маю сьогодні виключне право та обов'язок передати Вам, Ваше Блаженство, та святим архієреям братній цілунок Його Всесвятості Вселенського Патріарха кир кир Варфоломія, нашого істинного та спільного благодійника, його вітання з нагоди сьогоднішньої річниці вашої, батьківські побажання та його Патріарше благословіння кліру і народу, а також усій святій Українській Церкві і його найщиріші молитви про мир у вашому регіоні, але мир у правді та справедливості, той мир і Батьківщину, за які проливають кров тисячі ваших дітей.

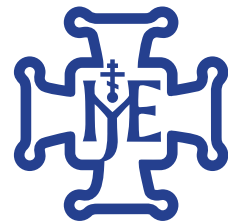
Многії літа,
Блаженніший святий Київський!

*Виголошене в Свято-Успенському соборі
Києво-Печерської лаври, 15 липня 2024 р.*

СЛОВО ПРЕДСТОЯТЕЛЯ З НАГОДИ 1036-Ї РІЧНИЦІ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ-РУСИ, ДНЯ ПАМ'ЯТІ РІВНОАПОСТОЛЬНОГО КНЯЗЯ КИЇВСЬКОГО ВОЛОДИМИРА ТА ДНЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

ПРЕОСВЯЩЕННІ ВЛАДИКИ, ВСЕЧЕСНІ
ОТЦІ, ДОРОГА БРАТІЯ ЛАВРИ, ДОРОГІ
БРАТИ І СЕСТРИ! СЛАВА ІСУСУ ХРИСТУ!

Найперше я хочу подякувати всім вам за те, що попри несприятливі умови, викликані як наслідками російської агресії, так і надзвичайно спекотною погодою, ми гідно відзначили цією спільною молитвою наше свято. Ми зібралися у цьому священному місці, в соборі нашої Київської Лаври, для того, щоби разом подякувати Богові за велике благодіяння, яке має український народ – за пізнання нашими прабатьками світла євангельської істини, за отримання дару хрещення, за оновлення та

утвердження нашої давньої Київської держави на християнських засадах.

Понад тисячоліття тому саме на цих кручах і саме на узбережжі нашого Дніпра відбулося не лише хрещення Києва – відбулося народження оновленої нації, нового суспільства. Україна-Русь саме тоді остаточно утвердилася на історичному шляху, як християнська і європейська держава.

Десять століть минули від тих визначальних подій, але досі триває боротьба за наше первородство, за нашу історію, за саме наше життя. Як у ті давні часи дикі орди завойовників не раз накочувалися на Київську державу, бажаючи вкрати, і вбити, і погубити – так і нинішньому поколінню українського народу довелося знову стати проти

новітніх диких полчищ чужинців, щоби від їхньої злоби та зажерливості захистити Київ, захистити Україну-Русь.

І за те, що ми маємо можливість у відносно мирному Києві, у стінах собору цієї Лаври, яка поступово звільняється від ярма лжевчення «руського міра», звершити нинішнє урочисте служіння – ми найперше дякуємо Богові. Його промисел незбагненний, але завжди благий і спрямовує нас до кращого.

Також з глибини наших сердець ми дякуємо мужнім українським воїнам, які на фронті протистоять агресору. Ми сьогодні разом молилися за них, за перемогу над супротивником і за утвердження справедливого миру. Нехай Господь, за молитовним заступництвом Пречистої Своєї Матері, за молитвами святого апостола нашого Андрія, очі якого бачили нашу землю, а уста якого тут проповідували Євангеліє та благословляли, за молитвами батька нашого народу великого і рівноапостольного Володимира, князя і хрестителя України-Руси, за молитвами святих отців Печерських і всіх святих нашого народу наблизить перемогу і мир.

Сьогодні разом з нами особистий представник Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія, старець-митрополит Халкидонський Еммануїл, візит та служіння якого тут ще раз підкреслюють нашу єдність, як Тіла Христової Церкви. Понад тисячоліття тому від Великої Христової Церкви у Константинополі наші предки отримали хрещення і просвічення. Вселенський Патріархат народив нашу Українську Церкву, дав нам нове життя, як своїй улюбленій дочці. І ми, як вдячна донька, в день свята ще раз через Вас, владико, засвідчуємо нашу любов і незмінну повагу до Вселенського Патріархату – нашої Церкви-Матері, до видатного спадкоємця апостола Андрія та багатьох прославлених святих – до Архієпископа Константинополя – Нового Риму і Вселенського Патріарха Варфоломія. Ми також вдячні особисто Вам за все, що Ви зробили і робите, як представник нашої Церкви-Матері, для добра Української Церкви.

Сьогодні ранком у колі представників християнських Церков і релігійних організацій,

в присутності глави нашої держави, президента Володимира Зеленського та представників державних інституцій, ми підносили молитви про Україну, про Боже благословення, про перемогу та мир для нашого народу. І цим ми знову засвідчили, що ми маємо порозуміння і взаємну повагу між собою. Ми засвідчили, що для людей різного походження та різних сповідань Україна є і буде рідним домом, про благополуччя і добро якого ми всі разом піклуємося.

Сьогодні ми знову підносили молитви також про подолання розділень серед православних в Україні, про довершення того, що визначене у Томосі – щоби всі православні в нашій державі творили єдину Помісну Церкву. На перешкоді цьому стоїть лжевчення «руського міра», соборно засуджене нами як противне Євангелію і правді. Тому ми в цей день свята знову закликаємо тих, хто ще не знайшов у собі сил відкинути московські кайдани – наші серця відкриті для вас, пізнайте істину і станьте вільними від духовного ярма, накладеного на вас російською імперією зла.

Дорогі владыки, отці, брати і сестри!

Ще раз хочу також подякувати всім вам, як представникам повноти нашої Помісної Церкви, за підтримку і допомогу, за довіру, які ви виявляєте мені, як Предстоятелю. Завдяки вам полегшується тягар хреста цього відповідального служіння. І, зберігаючи нашу єдність та одностунність, ми зможемо у майбутньому досягти багатьох добрих плодів для Церкви і для України так само, як ми вже багато чого досягли дотепер, з Божою допомогою.

Прошу ваших молитов за мене і закликаю на всіх вас Боже благословення! Слава Господу нашому Ісусу Христу, слава нашому батькові, князю і хрестителю рівноапостольному Володимирі, слава нашим українським героям усіх часів і слава нашій Матері-Україні!

Слово виголошене
в Свято-Успенському соборі
Києво-Печерської лаври, 15 липня 2024 р.

Божественна літургія в Успенському соборі
Києво-Печерської Лаври в день святкування 1036-ї
річниці Хрещення України-Руси (15 липня 2024 р.)

СИЛА З НЕБА

самої людської природи, вознесенню її на небеса та введенню у лоно Пресвятої Тройці, для людини стало можливим прийняття Духа Святого. В час Старого Завіту через владу зла, якій людство було підкорене внаслідок гріхопадіння, людині неможливо було мати таке містичне єднання з Богом, яке відкрилося завдяки Христу. Тож сходження Святого Духа стало безпосереднім плодом повноти Христового служіння.

За вченням Церкви, яка черпає його з Божественного одкровення, у Святій Тройці Отець є начало і джерело дії, Син є Той, Хто звершує волю Отця, а Дух Святий є Той, завдяки Кому засвоюються плоди того, що було звершене. Відтак для того, щоби плоди викупної жертви Спасителя поширилися на людство, воно повинно було увійти в особливу взаємодію з Духом Святим, через якого в кожному, хто увірує в Христа, відкривається нове життя. Ми пам'ятаємо, що умовою нового, вічного блаженного життя Господь називає народження від води і Духа. Таємному учневі Никодиму Христос сказав так: «Істинно, істинно кажу тобі: якщо хто не народиться водою і Духом, не може увійти в Царство Боже» (Ін. 3:5). Отже, всяка людина, яка бажає мати життя вічне, обіцяне Богом, повинна прийняти Духа Святого.

Де ж і як вона може прийняти Його? Прийняти Його вона може лише в Церкві. Бо Церква є таємниче Тіло Христове, де Христос є Глава, а вірні є частинами тіла. Як в людині голова є зосередженням почуттів та дій людини, так і в Церкві центром її буття є Христос. І через Христа Дух Святий подається тим, хто входить у єдність цього таємничого, але істинного Тіла.

Ще під час євангельської проповіді Христос казав, що Його учні повинні будуть прийняти Духа Святого, але що це буде можливим лише після довершення Його спасительного служіння. «Я істину кажу вам, – говорить Господь до апостолів – краще для вас, щоб Я пішов. Бо, якщо Я не піду, Утішитель не прийде до вас; а як піду, то пошлю Його до вас» (Ін. 16:7). Також перед вознесенням на небеса Христос заповідав учням залишатися в Єрусалимі, доки вони не сповняться «силою з неба» (Лк. 24:49).

Завдяки викупній жертві Спасителя, Його воскресінню з мертвих, завдяки оновленню Ним

В день П'ятидесятниці Святий Дух зійшов не на якогось одного чи декількох апостолів, але на всіх них, коли вони були зібрані разом у Сіонській горниці, виконуючи заповідь Спасителя чекати отримання сили з неба. Церква є зібрання вірних, зібрання тих, кого Господь покликав до Себе і хто прийняв це покликання. Отже, початок наповнення Церкви Духом Святим є якраз у події П'ятидесятниці. Коли Дух Святий у вигляді полум'яних язиків зійшов на учнів Христових, зібраних разом, то вони через це склали містичне Тіло Церкви, яке потім стало зростати. В той самий день свідки чуда П'ятидесятниці після проповіді апостола Петра у великій кількості увірували і долучилися до Церкви. І кожен, хто увірував, приймаючи хрещення, отримував від апостолів дар Духа Святого.

Від того часу і до віку Дух Святий перебуває в Церкві і ніколи не відступає від неї. Людина через свої власні гріхи, або навіть групи людей через ересі чи інші прояви в них дії зла можуть віддалятися від Церкви і навіть зовсім відпадати від неї, втрачаючи єднання з Духом Святим. Але Церква як містичне Тіло Христове завжди залишається наповненою Ним. Бо звершення Таїнств Церкви – Хрещення, Миропомазання, Євхаристії, Священства, Покаяння, Шлюбу та Єлеосвячення, так само як і подання всякого благословення та все благодатне життя кожного християнина відбуваються лише дією Святого Духа.

Тому так важливо для кожного з нас не лише згадувати про історичну П'ятидесятницю, про давню подію в Єрусалимі, але також дбати про те, щоби і самим бути наповненими благодаттю Святого Духа. Ось чому ми щодня просимо Духа Святого в молитві: «Прийди і вселися в нас, і очисти нас від усякої скверни, і спаси, Благий, душі наші». Ми просимо, щоби не лише в Церкві загалом звершувалася дія Духа Святого, але щоби ця дія давала плоди в душі та житті кожного з нас. Наш ворог диявол добре усвідомлює важливість цієї благодатної дії, тому всіляко намагається позбавити нас її. Ви всі є свідками, як російські агресори нищать нашу енергетичну інфраструктуру, щоби занурити Україну в темряву, а зимою – також і в холод, і цим намагаються зламати нас. Так і диявол стріляє в нас

розпеченими стрілами спокус та гріха, щоби якщо буде можливо – уразити нас, зруйнувати наше благодатне єднання з Духом Святим і занурити в морок зла та смерті. Відтак, знаючи підступи диявольські, ми робимо те саме, що робить і наше військо – відбиваємо напади лукавого, не даємо його стрілам уражати нас, захищаючись від них вірою, молитвою, добрими ділами. Зберігаючи благодатне єднання з Духом Святим ми набуваємо в собі те світло, від якого зовнішня темрява і зло відступають.

Тож вшановуючи нинішнє свято ми, дорогі брати і сестри, маємо пам'ятати, яке безпосереднє і життєво важливе значення П'ятидесятниця має для кожного з нас. І нехай сила Духа Святого, дію благодаті Якого ми нині особливо закликаємо на себе, наповнює нас, оновлює, веде нас до життя вічного та охороняє від усякого зла!

З проповіді Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія у День Святої Тройці-П'ятидесятниці у Києво-Печерській лаврі, 23 червня 2024 р.

НАПИСАНО ЯКОВОМ МНИХОМ,
місяця липня у 15 день

Конкретна постать автора твору досі не зовсім визначена. Ним вважають, наприклад, ченця Якова, згаданого під роком 1074 у "Повісті минулих літ".

Пам'ять і похвала князеві руському Володимиру, як хрестився Володимир і дітей своїх охрестив, і усю землю Руську од кінця й до кінця, і як хрестилася бабуня Володимирова Ольга раніше Володимира

Павло, святий апостол, церковний учитель і світило всього світу, надсилаючи до Тимофія писання, говорив: "Чадо Тимофію, і що чув від мене при багатьох свідках, те передай вірним людям, які були б спроможні й інших навчити" (2 Тим., 2: 2). І блаженний апостол Лука Євангеліст до Феофіла писав, промовляючи: "Оскільки багато хто почав складати оповіді про добре відомі нам речі, як передали нам ті, що від самого початку були очевидцями і служителями Слова, то спало на думку й мені, старанно дослідивши все від початку, по порядку описати тобі, високодостойний Феофіле, щоб ти пізнав тверду основу того вчення, в якому був наставлений" (Лк., 1, 1 – 4). До того ж Феофіла написав Діяння Апостольські і Євангельські святий апостол Лука. Згодом про багатьох святих мучеників почали

ПАМ'ЯТЬ І ПОХВАЛА

Визначний український християнський твір княжої доби під назвою: "Пам'ять і похвала руському князеві Володимирові, як охрестився Володимир і дітей своїх охрестив і всю землю Руську від кінця й до кінця, і як охрестилася Володимирова бабуня Ольга раніше Володимира".

Яків Мних оповідає, як просвітився князь Володимир і як він сам охрестився, і як хрестився люд його. Далі викладається, як утверджувалось християнство на Русі, і доводиться те, що воно тут цілком закономірне, оскільки, і цьому присвячена окрема "похвала", ще бабуня князя Володимира Велика княгиня Ольга уславила Бога. Окреме місце у творі займає "Молитва князя Володимира", котра цінна ще й тим, що оригінальних текстів, пов'язаних з самим князем (якщо це так), залишилось дуже мало. Щоправда, цитується тут Святе Письмо досить довільно, бо це не є головним завданням автора "Пам'яті і похвали..." Наостанку, "Житіє князя Володимира" зображено вже в дусі класичних агіографічних творів – як "подвижника і святого", хоча Церквою до святих він зарахований (канонізований) значно пізніше.

писати житія. Ось так і я, убогий чернець Яків, чув від багатьох про благовірного князя усієї Руської землі Володимира, сина Святослава і, дещо зібравши про многі добродієства його, написав і про синів його, славних мучеників Бориса й Гліба, як просвітила благодать Божя серце князеві руському Володимиру, сина Святослава, онука Ігоревого, і як його возлюбив людинолюбний Бог, прагнучи врятувати кожну людину, і як

в розум істинний прийшов, коли зажадав святого хрещення.

...Ось так, як жадає олень води джерельної, так і зажадав благовірний князь Володимир святого хрещення, і Бог здійснив хотіння його. Писано ж бо: "Він сповняє бажання тих, що бояться Його, чує молитву їхню і спасає їх" (Пс., 144, 19). І рече Сам Господь: "Просіть, і дасться вам; шукайте, і знайдете; стукайте, і відчинять вам; бо кожен, хто просить, одержує, і хто шукає, знаходить, і тому, хто стукає, відчиняють" (Мф., 7, 8; Лк., 11: 9,10). І знову рече: "Хто ввірує й охреститься, – буде спасений, а хто не ввірує, не охреститься, той буде осуджений" (Мф., 16: 16).

Домагався спасіння й дослухався бабуні своєї Ольги, що до Царграду пішла, і прийняла святе хрещення й пожила добре перед Богом, усіма добрими справами прикрасилася й спочила з миром у Христі Ісусі і в благій вірі. Те все, що чув князь Володимир про бабцю свою Ольгу, наречену у святому хрещенні Оленою, тому й життю слідував святої цариці Олени, блаженної

Великої княгині Ольги. Те чув князь Володимир, й розпалювалось Святим Духом серце його, жадаючи святого хрещення.

Угледів Бог жадання серця його, провидів доброту його і прихистив з небес милістю Своєю й щедротами. В Трійці уславлений Бог Отець і Син і Святий Дух зійшов на князя Володимира. Випробовуючий серця і нутрощі, Бог праведний, усе поперед відаючий, просвітив серце князю Руської землі Володимиру, спонукав прийняти святе хрещення.

Охрестився ж сам князь Володимир і чада свої охрестив, і ввесь дім свій святим хрещенням просвітив і вивільнив усім душі чоловічої й жіночої статі завдяки святому хрещенню. І зрадів і звеселився Богом Давидовим князь Володимир і, як дивний святий пророк Авакум, Господом веселився й радів Богом, Спасом своїм. О блаженний час і день добрий, наповнений усіляким благом, в котрий хрестивсь Володимир-князь. Й наречений був у святому хрещенні Василем, і дар Божий осяяв його, благодать

Мініатюра «Хрещення Володимира Святославича єпископом Корсунським» з Радзивілівського рукопису, кін. XV ст.

Святого Духу освітила серце його, і призвичаївся за заповідями Божими ходити й жити добре для Бога й віру тверду і непорушну тримати.

Охрестив же і всю землю Руську, аж від кінця й до кінця й поганських богів, й понад те – бісів: Перуна й Хорса та інших багатьох поправ й потрощив ідолів, і відкинув усю безбожну облуду, і церкву створив кам'яну в ім'я Святої Богородиці – притулок і спасіння душам вірним. І десятину їй дав, щоби тим попів підтримувати і сиріт, і вдовиць, і жебраків. І по тому усю землю Руську і гради усі прикрасив святими церквами й відкинув усі диявольські облуди, й прийшов від темряви диявольської до світла з чадами своїми. Прийшов до Бога, хрещення прийняв і усю землю Руську вивергнув із вуст диявольських і до Бога привів, до світла істинного.

...І був князь Володимир мовби вуста Божі, і людей від облуди диявола до Бога привів. О, скільки радощів та веселощів було на землі! Ангели звеселились й архангели і душі святих потішились. Сам рече Господь: "Кажу вам, що

Хрещення святого князя Володимира. Фреска В. М. Васнецова у Володимирському соборі Києва, 1890 р.

так на небесах більше буде радості за одного грішника, що кається, ніж за дев'яносто дев'ять праведників, які не потребують покаєння." (Лк., 15: 7). Стільки ж незліченних душ по усій землі Руській приведені до Бога святим хрещенням. Похвали усілякої справа та заслуговує й радості духовної.

О блаженний і триблаженний княже Володимире, благовірний і христоробивий та гостинний! Нагорода тобі многа вельми великою буде від Бога. Те саме блаженний Давид каже: "Блаженна та людина, яку врозумляєш Ти, Господи, і навчаєш закону Твого" (Пс., 93: 12). Блаженний князь Володимир ухилився від служіння дияволу й прийшов до Христа Бога, володаря свого, і людей своїх привів та навчив їх служити Богові. Сам бо Господь рече: "Хто виконає і навчить, того великим наречено буде у Царстві Небесному" (Мф., 5: 19). А ти, о блаженний княже Володимире, був апостолом посеред князів: усю землю Руську привів до Бога святим хрещенням і навчив людей своїх кланятися Богові, славити й співати Отця і Сина і Святого Духа. І всі люди землі Руської спізнали Бога тобі завдяки, божественний княже Володимире. Зраділи ж ангельські чини – ягнята чесні. Нині радіють вірні й оспівують, вихваляють, мов діти єврейські з гілками зустрічають Христа, виголошуючи: "Осанна Христу Богу, переможцю смерті! . Ось так і новообрані люди Руської землі вихваляють Владику Христа з Отцем і Святим Духом. І до Бога наблизились хрещенням, диявола відкинули і над службами його поглумилися, і пообплювали бісів, й спізнали Бога істинного, Творця та упорядковувача усієї тварі. І співають кожного дня життя й повсякчасно пісню дивну, хвалу архангельську: "Слава у вишніх Богу, і на землі мир, в людях – благовоління".

І ти, блаженний княже Володимире, наче Костянтин великий, створив. Ти, яко він, вірою великою і любов'ю Божою перейнявся, побудував увесь світ любов'ю і вірою й святим хрещенням просвітив увесь світ. Закон Божий по усьому світі заповів і поруйнував храми ідолівські з богами лжеіменними, і святі церкви по усій землі поставив на хвалу Богу у Трійці славимому Отцю і Сину та Святому Духу. Хрест відшукав – усього світу порятунку, з божественною богомудрою матір'ю

своєю святою Оленою [княгиня Ольга, у хрещенні Олена] і з чадами многими, привів до Бога святим хрещенням незліченну множину. Требища бісівські винищив, і храми ідолівські зруйнував, і церквами прикрасив увесь край і міста й заповідав у церквах пам'яті святих співати й молитись і празники празнувати на славу і на хвалу Богу. Ось так і блаженний князь Володимир створив з бабусею своєю Ольгою.

Похвала княгині Ользі, що хрестилася і добродійно прожила за заповідями Господніми Та ж бо блаженна княгиня руська Ольга, по смерті мужа свого Ігоря, князя руського, посвячена була Божою благодаттю і в серці сприйняла Божу благодать. О, як похвалю блаженну княгиню Ольгу, браття? Неймовірно! Тілом жінка була – чоловічу мудрість мала. Просвітлена Святим Духом, зрозуміла Бога... Творця неба і землі.

Піднявшись, пішла у землю Грецьку, у Царград, де царі християнські й християнство утвердилося. І коли прийшла, просила хрещення й, прийнявши святе хрещення, повернулася на землю Руську, в дім свій і до людей своїх з радістю великою, освітлена духом і тілом й несла знамення Чесного Хреста. І потім требища бісівські потрощила і почала жити для Ісуса Христа. Злюбила Бога усім серцем й усією душею і пішла слідом за Господом Богом. Усіма добрими ділами осватила й милостинею прикрасилася. Нагих одягала, спраглих напувала, прочанам прихисток надавала. І злиднених, й удовиць, і сиріт – усіх милувала. Потрібне їм усе надавала зі смиренням

і любов'ю серця. Молила Бога і вдень, і вночі за спасіння своє. І ось так жила й сумлінно славилася Бога в Трійці, Отця і Сина й Святого Духа. Почила у благій вірі скінчила життя своє з миром для Христа Ісуса, Господа нашого. І Бог уславив тіло своєї Олени, її ж ім'ям у хрещенні нарекли – блаженна княгиня Ольга. І є у труні тіло її чесне й неущкоджене й до сьогодні.

...Блаженна княгиня Ольга уславила Бога усіма справами своїми добрими, і Бог уславив її. І ще одне диво почуйте про неї. Є труна, де лежать блаженне й чисте тіло блаженної княгині Ольги. Труна та мала стоїть у церкві святої Богородиці. А ту церкву кам'яну збудував блаженний князь Володимир на честь святої Богородиці. У труні блаженної княгині Ольги зверху віконце зроблене, і крізь нього видно тіло блаженної княгині Ольги, що лежить неущкоджене. Тож той, хто з вірою приходить, бачить чесне тіло, що цілим зберігається. Дивуються диву такому: скільки літ у труні лежить тіло і не руйнується. І люди віруючі, угледівши диво таке, славлять Бога, дивуються милості Божій, що її дарує святим своїм.

О, дивне й страшне диво, браття, і преславне! Гідне й хвали, тіло те чесне: у труні ціле, ніби уві сні спочиває. І справді дивний Бог серед святих своїх, Бог Ізраїлів. Те угледівши, вірні люди славлять Бога, що славить рабів своїх. А тим, хто не з вірою приходять, не відчиняється віконце, і не бачать тіла того чесного, а лише труну. Отак Бог уславив рабу свою Ольгу, руську княгиню, наречену у святому хрещенні Оленою. По святому

хрещенні ця блаженна княгиня Ольга жила 15 літ і, догодивши Богові добрими справами своїми, почала місяця липня в 11 день року 969, душу свою чесну передавши в руки Владиці Христу Богу.

...Блаженний же князь Володимир, онук Ольги, хрестився сам і дітей своїх і усю землю Руську охрестив від кінця до кінця. Храми ідолські

і требища усюди розкопав й порубав, ідолів потрошив і усю землю Руську і міста чесними іконами й церквами прикрасив. Пам'яті святим у церквах служив співами й молитвами, і святкував світлі празники Господні. Три трапези учиняв у домі своїм: першу митрополиту з єпископами, чорноризцями та священиками; другу жебракам і убогим; третю собі й боярам і всім мужам своїм. Уподібнився цим князь Володимир царю святому пророку Даниїлу, царю Єзекії і триблаженному Йосії й великому Костянтину, що обрали й віддали перевагу Божому Закону над усе. Прислужилися Богові усім серцем й отримали милість Божу. Успадкували рай і набули Царство Небесне та спочили з усіма святими угодниками Божими. Ось так блаженний князь Володимир послужив Богові усім серцем і всією душею.

Тож не дивуймось, улюблені, що чудеса не творить він по смерті. Багато ж бо святих праведників не творили чудес та, проте, святі суть. Про це в одному місці каже святий Іоан Золотоустий: "За якою ознакою пізнаємо й розуміємо святого чоловіка, чи з чудес, чи від діл?" І рече: "За ділами, а не за чудесами". І волхви чудес багато учинили бісівською оманю, і були святі апостоли, були й лжеапостоли; були святі пророки, були й лжепророки, слуги диявола. Ось ще чудо: сам сатана зображує з себе янгола світлого, та за ділами розпізнаємо святого, як апостол рече: "А плід Духу: любов, терпіння, благовір'я, милість, лагідність й здержливість. На таких немає закону" (Гал., 5: 22, 23).

Блаженний же князь Володимир усім серцем і усією душею Бога возлюбив і заповідей Його дотримувався й зберігав їх. І всі країни боялися його й дари приносили йому. І звеселився й зрадів з Богом і зі святим хрещенням, і хвалив та славив Бога за усе те князь Володимир. І так у радості смиренным серцем промовляв: "Господи, Владико Благий, спам'ятав мене еси і привів мене еси до світла, і пізнав Тебе я, усієї тварі Творця. Слава Тобі, Боже усіх, Отче Господа нашого Ісуса Христа! Слава Тобі і Сину, і Святому Духові, що мене помилував. У пільмі був, дияволові служив та бісам але ти мене святим хрещенням просвітив. Наче звір був, багато зла чинив у поганстві, жив, мов скотина, але Ти мене усмирив та навчив

Своєю благодаттю. Слава Тобі, Боже, в Трійці славимий, Отче і Сине і Святий Душе. Трійце Свята помилуй мене, направ мене на шлях Твій і навчи мене творити волю Твою, бо Ти еси Бог мій". Князь же Володимир споглянув на справи та життя святих мужів і полюбив Авраамове життє і наслідував його любов до людей мандрівних, Якова істину, Мойсееве смирення, Давидову незлобивість, Костянтину, царю великому, першому цареві християнському і правовір'ю його слідував. Але найбільше милостиню чинив князь Володимир. Якщо немічний чи старий не в змозі був дійти до двору княжого, щоби потрібне отримати, то додому їм надсилав. Немічним та старим усе, чого вони потребували, блаженний князь Володимир давав. Важко оповісти многі його милостині: не лише в оселі своїй милостиню чинив, а й в усьому місті, не у Києві єдиному, а й по усій землі Руській. У містах і селах, усюди милостиню чинив: голих одягав, голодних годував і спраглих напував. Мандрівникам давав прихисток, милостиво церковнослужителів шанував і любив й милував, подавав усе, що потрібно їм. Жебраків і сиріт, і вдовиць, сліпців і калік та хворих усіх милував, вдягав й годував і напував. І от за те, що перебував князь Володимир у справах добрих, благодать Божа просвітила серце його, і рука Господня допомагала йому. Перемагав усіх ворогів своїх, і боялися його усі. Куди йшов – перемагав: радимичів переміг й данину на них наклав, вятичів переміг й данину на них поклав на обох, і ятвягів взяв, і срібних болгар переміг, і на хазарів ходив, переміг і дань на них наклав. Зажадав йти й на грецький град Корсунь і так молився князь Володимир Богові: "Господи, Боже, Владико всіх, ось що у Тебе прошу: дасиш мені град, то прийму і приведу людей-християн і священиків на свою землю, і хай навчаться люди закону християнському". І дослухався Бог молитви його, і здобув він град Корсунь, і усе начиння церковне й ікони й мощі святого священномученика Климента та інших святих взяв.

А у ті дні було два царі у Царгороді: Костянтин і Василь. І послав до них Володимир, просив у них сестру, щоби оженився і ще більше себе на закон християнський спрямувати. І віддали йому сестру свою й багато дарів надіслали йому, і мощі

святих дали йому, і поклав у належне місце їх. Ось так добром жив благовірний князь Володимир і скінчив життя своє у православній вірі Христа Ісуса Господа нашого з благовірною Ольгою, яка ходила до Царгорода, прийняла святе хрещення й добра багато зробила у житті цьому перед Богом й закінчила життя своє у добрій вірі й почала з миром, у руки Божі душу передавши. А ще, коли живим був Володимир князь, напад був печенігів, Володимир від хвороби страждав, і від тієї хвороби віддав душу свою в руки Божі.

[За виданням: Пам'ять і похвала князеві руському Володимиру, як хрестився Володимир і дітей своїх охрестив, і усю землю Руську од кінця й до кінця, і як хрестилася бабуня Володимирова Ольга раніше Володимира / Християнство на теренах України I-XI ст. Україна на сторінках Святого Письма та витяги з першоджерел, що засвідчують процес поширення християнства на теренах України від апостола Андрія до князя Володимира. – К., 2000. – С.367-375.]

МИТРОПОЛИТ ЛЬВІВСЬКИЙ
І СОКАЛЬСЬКИЙ ДИМИТРІЙ (РУДЮК),
голова Інституту церковної історії

На початку XVI ст. Київська митрополія знаходилась в особливому становищі. Колись єдина Митрополія Київська і всієї Руси остаточно розділилася на дві частини, власне Київську і другу Московську. За колись єдину митрополію йшла боротьба впродовж двох століть і закінчилася повним відривом Московської митрополії від Київської. Так захотіли московські князі, а потім царі, влада яких на півночі все більше зміцнювалась і витворила таку ситуацію, коли митрополити Московські стали обиратися без згоди на те Константинопольського патріарха. Київські митрополити, навпаки, юрисдикційно продовжували належати до Константинопольського патріархату. Митрополит Київський при обранні єпископами із середовища місцевих владик зазвичай отримував благословення і затвердження від Константинопольського патріарха. Митрополити Київські фактично були предстоятелями Православної Церкви у Польсько-Литовській державі, а влада патріарха Константинопольського через велику відстань і досить тяжке становище Церкви в Османській імперії була номінальною. Влада ж митрополита Київського поширювалась на такі єпархії України і Білорусі: Брянську, Смоленську, Полоцьку, Турівську, Луцьку, Володимирську, Перемишльську, Холмську і Галицьку.

Окреслена територія Київської митрополії, як споконвічних земель Малої і Білої Руси, зазнавала деяких

МИТРОПОЛИТ КИЇВСЬКИЙ І ГАЛИЦЬКИЙ ТА ВСІЄЇ РУСИ ЙОСИФ ІІ СОЛТАН

(ПЕРША ПОЛОВИНА XV СТ. –
1517 Р.)

незначних змін впродовж XIV – першої половини XVI століть. У цей період володарі Литви і Польщі намагалися підтримувати православних. Вони чітко бачили, що їх великокнязівське володіння є не стільки литовське, скільки руське. Давньоукраїнська мова стала діловою мовою Великого Князівства Литовського і дана ситуація практично не мінялася до другої половини XVI ст. Великі литовські князі і польські королі неодноразово надавали грамоти і обіцянки зберігати права і привілеї православних, підтверджували майнові права вищого і нижчого духовенства, фундували та затверджували монастирські володіння [1, с. 5-6]. Взагалі православні в церковному і суспільному житті соціально мало чим відрізнялися від католиків. Вони мали свою вищу ієрархію, будували церкви і монастирі, набували церковне майно, займали вищі державні і суспільні посади [4, с. 9].

Особливо таке становище було відчутним за короля Сигизмунда I Казимировича Старому (1467-1548). При його дворі досить сильною і впливовою була українсько-білоруська партія на чолі з князем Костянтином Острозьким (1460-1530). Король повсюдно був оточений православними: військами керував згадуваний Острозький, дипломатичною службою – Сапега, власними фінансами короля – Солтан, державними справами – Богуш-Боговітинов. Найбільш впливовішими воєводствами Троцьким, Вітебським і Київським також керували православні старости.

Однак, не слід забувати, що володарі Литви і Польщі були католиками і релігійний спокій у вже з'єднаній після Крево (1385) і Городлі (1413) Польсько-Литовській державі

Уявне зображення митрополита Київського, Галицького і всієї Руси Йосифа II Солтана. Портрет пензля А. Орлюнова з приватної колекції митрополита Димитрія (Рудюка)

Йосиф Солтан
митрополит Київський, Галицький і всієї Руси
1507 – 1522

частенько порушувався, і, м'яко кажучи, збурювався серед духовної еліти і простих людей. Наприклад, при Сигизмунді I неодноразово була підтверджена обов'язковість у межах Великого Князівства Литовського тих юридичних обмежень і утисків православних, які були прописані у Городельському привілеї 1413 р. Насамперед це торкалося правного становища католицької та православної шляхти, як еліти литовсько-польського суспільства. Привілеї зрівняв у правах католицьку шляхту Литви і Польщі. Литовці-католики, на відміну від православних, мали можливість повністю розпоряджатися своїми земельними володіннями, які до того належали їм умовно. Православні відчували, що їх релігія і церква тільки терпимі у католицькій державі і тому повинні бути нижчими латинників та костелу, тобто займати другорядне становище. Відображенням такого суспільного правого і релігійного становища православної шляхти у Польсько-Литовській державі стало невдале повстання Михайла Глинського у 1506-1507 рр., виступ якого литовсько-польська католицька шляхта ототожнювала з ватажком руської партії і всіляко, після придушення повстання, намагалася усунути православних від високих посад [4, с. 68].

Упродовж другої половини XV ст. (1459-1503 рр.) ми бачимо, як римське духовенство і прихильники флорентійсько-унійної партії у Польсько-Литовській державі намагалися запровадити серед православних постанови Ферарро-Флорентійського собору, а вже в наступну першу половину XVI ст. (1503-1555 рр.) ми бачимо у цьому всьому відносний спокій і навіть певну релігійну свободу. Позаяк зауважимо, що період від політичних уній з 1385 р. і 1413 р. і аж по 1569 р., коли була створена Річ Посполита, сформував у Польсько-Литовській державі торжество польсько-католицької духовної культури над русько-православною [4, с. 29]. У відображений нами період сформувалася ситуація, яка стала провісником релігійної нетерпимості прокатолицької польської державної влади до православних на підпорядкованих їй українських і білоруських землях.

Не забуваймо ще одного моменту, про який мусимо тут сказати – це виникнення реформаційного руху в Європі, який розпочався з початку XVI ст., а точніше з 1517 р. Не зважати на цей процес ми не можемо, тому що він також мав чималий вплив на релігійну політику в Польсько-Литовській державі. Лютер 1517 р. вступив у відкритий конфлікт з Папою, прибивши до воріт віттенбергського собору свої "95 тез", а у 1519 р. на Лейпцігському диспуті ідейний натхненник реформації виступив проти божественного статусу папської влади. Згодом конфлікт між католиками і протестантами настільки став

глибинним, що проник в усі основи суспільного буття. Це, говорячи сучасною мовою, була відверта інформаційна війна з метою розрухи духовних і традиційних цінностей суперника. Лютер пройшов шлях від спроб діалогу до повного розриву з Католицькою Церквою. За знаряддя для ведення протистояння став, як не дивно, друкарський станок, який винайшов у 1445 р. Йоган Гуттенберг. Доступ до цієї друкарської продукції в Європі отримали ті, хто належав до церковної еліти, але найбільше скористався цим досягненням епохи Лютер, а з ним і весь реформаційний рух. Отже, реформація поширювалася стрімко. Прийшла вона і на терени Польсько-Литовської держави, проникла на українсько-білоруські землі. Спочатку протестантизм тут виступив в якості союзника Православної Церкви, тому вістря його боротьби було спрямоване проти католицизму, але згодом реформаційні рухи та думки стали поширюватися серед православної еліти, князів та панів. Дослідники відзначають, що на початках протестантизм заманив до себе у Польсько-Литовській державі стільки православних, скільки не міг на свою сторону за століття перетягти католицизм. Серед таких, хто переметнувся у протестанство, було чимало знатних вельмож, що раніше належали до Православної Церкви [11, с. 7]. У відповідь на реформацію прийшла контрреформація. На наших теренах вона з'явилася в особі ордену єзуїтів і вплинула, як зовнішній чинник, на змагання за унію з Римом, які закінчилися Берестейським поєднанням. Якраз у нами окреслену добу, у цей досить складний час, на свічнику митрополії Київської з'являється постать, яка заслуговує на особливу увагу. Архієпископ і митрополит Київський Йосиф II Солтан є одним із найяскравіших серед святителів XVI століття. З його ім'ям пов'язана спроба відновлення соборної форми церковного управління, зміцнення влади митрополита й єпископів, вилучення Церкви й духовенства з під влади світського законодавства, так званого права патронату, або подавання хлібів, морального та духовного очищення Церкви [12, с. 56].

Митрополит Йосиф II походив із шляхетської багатой родини. Його батько був боярином Лагойського повіту, родич Солтанів Жировицьких. У спадок майбутньому святителю дісталися значні маєтності. Свого часу він був висвячений на єпископа Смоленського. У літопису святителя Антонія Стаховського в розділі "О митрополитах русских, паче же рещи киевских" про майбутнього київського архипастиря поміщене, між іншим, таке цікаве повідомлення: "Року 1493. Митрополит Иосиф Солтан, который был епсом смоленским. Сему римляне докучали з Флоренского синоду о унии, но он отмовил, же без ведомости Нифонта, патриархи цреградского не может сего учинити" [8, с. 342]. Як

бачимо, будучи ще Смоленським єпископом Йосиф Солтан відмежував себе від нав'язливої в українсько-білоруських землях Флорентійської унії. У 1502 р. під час облоги Смоленська московськими військами святитель залишився вірним королю Олександру. Така вірність єпископа Йосифа стала причиною офіційного його висунення братом і наступником Олександра – Сигізмундом I Старим на митрополію Київську. Це сталося у 1507 році. Але затвердження Вселенським Константинопольським патріархом Пахомієм на митрополита Київського Йосифа II відбулося лише у 1509 р.

Відразу після патріаршого затвердження митрополит Йосиф II скликав у Вільно 1509 року собор усієї Церкви, який у документах відображений під назвою "Про церковні справи і про виправлення діл духовних". Зберіглося "діяння" цього собору, яке складається із передмови митрополита, соборних постанов і додатків [6, с. 40-48].

У передмові до постанов Собору йдеться про причини його скликання і є свідчення про час, місце та учасників зібрання. Першою такою причиною до скликання собору була пастирська турбота новопоставленого митрополита про спасіння пастви: "Йосиф милістю Божою і Пречистої Його Матері, архієпископ, митрополит від святійшої митрополії Київської і всієї Руси. Всяке даяння є благо і всякий дар є звершеним, з висоти сходячи від Отця світла, Преблагий Бог наш, що творить все промислом для нашого спасіння і, за невідомим для нас присудом Його і всьому впорядкуванню і діянню Пресвятого Його і Пречистого Духа, який все у правильне русло провадить, достойні і даровані Його сили святительські, на що і надію маємо, яка нам від Святителя нашого Бога подана: "Мужайтесь, бо Я переміг світ", Богу так угодно, що вручений мені той престол пастиря і учителя богомспасаємої митрополії Київської і всієї Руси. В цей день я, недостойний, прийняв пасти Церкву Божу, пророчі наслідуючи слова і апостольському повинуючись ученню та святих отців настановам, маю владу всякий переступ і злочин нашої православної віри християнської відсікати, утверджувати і виправляти, за стародавнім звичаєм божественної церкви уставами" [5, с. 42]. Наступною причиною скликання собору, як видно з передмови, була тодішня моральна недосконалість і проблеми церковного життя, які були причинами тяжкого народного горя, а саме нашествия нечестивих агарян: "Нині багато бачимо і багато чуємо не виправлення і безчинство священниче; одні через незнання, а інші будучи свідомі того. Тим, що не знають, Бог нехай збереже і простить гріх їх. А те, що знаємо і до нас дійшло, і перше нас було, подобає нам те виправляти

і очищати за правилами святих, як і вселенський учитель Павло промовляє: "І нам, духовним, ревнуючи за апостолом Павлом, потрібно завжди печалитися і вболівати про справи церковні, щоб триматися нам за правилами святих, як і той апостол пише: "Христос Бог нехай просвітить і врозумить нас: щоб нам не переступати отцівських заповідей, залишивши Божі правила, самовільне вчення наслідувати, яке й так помножилося в нас. Яке ми собі багатство придбали за примноження гріхів наших? Чи не розсіяв нас Бог по лицю всієї землі? Полоном поганих розсіянні суть наші сини і дочки в багато країн поморських. Чи не взяті були міста наші? Чи не впали сильні князі наші від гострого меча? Чи не запустили святі Божі церкви? Чи не томимось ми кожного дня від безбожних поганих агарян? Це все є нам, тому що не за правилами святих апостолів і не за заповідями святих і преподобних отців наших ходимо" [5, с. 42-43].

"Діяння" сповіщають для нас імена тих, хто брав участь у засіданні Собору, скликаного митрополитом Київським Йосифом II (Солтаном): єпископи – Володимирський і Берестейський Васіан, Смоленський Варсанофій, Луцький і Острозький Кирило, Полоцький і Вітебський Євфимій, Туровський і Пінський Арсеній, Перемишлянський Антоній, Холмський Філарет; архимандрити – Києво-Печерський Іона, Супрасльський Пафнутій, Троїцький (Віленський) Зосима, Лавришівський Арсеній, Троїцький із Слуцька Йосиф,

Портрет першодрукаря Йоганна Гутенберга (1397-1468).

Пречистенський собор у Вільно. Малюнок 1601 р.

Вознесенський із Мінська Сергій, Святого Михаїла Городецький із Полоцька Антоній; ігумени – Троїцький Пречистенський Симон, Смоленський Свято-Духівський Афанасій, Полоцький святого Іоана на Острові Євфимій, а святого Петра Олексій, Гольшанський святого Миколи Іона, із Лоська святого Миколи Геронтій; протопопи – Віленський Матфей, Новогрудський Яків, Городенський Антипа, Слуцький Федор, Марковський Лукіан, Слонімський Косма, Волковийський Федор та інше духовенство. Місцем проведення собору стало місто Вільно.

Собор видав 15 правил, які були присвячені таким питанням: про порядок вибору на священичу ступінь; про умови сповіщення хіротонії по відношенню до її звершувача; про якості кандидата на священство; про заборону священнослужителів, які замовчували перед звершенням хіротонії гріхи, що перешкоджали її отриманню; про відлучених кліриків і мирян, які знаходились під заборонаю; про заборону вдовуючих священників і дияконів: про покарання кліриків через позбавлення посади; про порядок вибору кліриків до церков, які знаходились "в подаванні" князів і бояр і про незаконне захоплення князями і боярами церковного майна; про порядок відпусток із монастирів: про мирян, які мали збірники церковних правил; про єпископів, які ухилилися від участі в обласних соборах і про перелік справ, які належать єпископам; про міри, щодо впровадження в життя постанов собору. Перераховані правила можна розділити на чотири групи. Перша група правил торкається питання "про хіротонії" (1-3), друга – питання про церковні "покарання" заборонаю, позбавленням посади, відлученням (4-7), третя – про "право патронату" (8-11) і четверта – (12-15) складається із правил необ'єднаних за змістом, і особливо 15 правило є заключним по відношенню до всіх попередніх правил [5, с. 44].

А тепер розглянемо ці правила більш детально. Перше правило носить такий заголовок: "Про стадо пастирства Христових словесних овець" і встановлює канонічний порядок щодо осіб вищого і нижчого духовенства, які мали звичай купувати архиєрейські кафедри ще за життя єпископів, тобто заволодіти ними наперед, придбавши їх у короля за гроші. Правило осуджувало таких звичай і нагадувало всім, що без волі на те митрополита і єпископів, без князів і панів закону грецького, не варто такого беззаконня чинити. Рівно ж те саме торкається підкупу настоятельських, архимандричих, ігуменських та священичих посад: "Найперше розшук ми вчинили про стадо пастирства нашого, яке не дотримується закону нашого грецького і зневажає отцівське передання та заповіді порушує. Отже, дехто з нашого закону, заради мирської слави і влади, ще за живого і здорового єпископа, перше аніж він помре, на те єпископство зазіхають підкупом і купують його без згоди на те митрополита і єпископів, і без розгляду князів і панів нашого закону Грецького. Таким, згідно канонічних правил, заповідаємо і забороняємо: ще за живих єпископів, і архимандритів, і священників не зазіхати на їх божественні престולי, без згоди – волі митрополитової, як було ото на початку, що наша соборна велика церква, премудрість Божа, свята Софія того трималася. Якщо хто самовільно таке насмілиться чинити – чи архимандрит, чи ігумен, або ж мирська людина – то такий залишиться нехай без благословення і прийме на себе церковне відлучення, аж допоки не перестане цього робити і не покається. А якщо ні, то тоді нехай понесе покарання. І до цього всього нехай такі на єпископство і на усякий священичий чин нами не будуть поставлені. А якщо хто із нас, єпископів, насмілиться такого безчинця поставити на священника, то той нехай буде позбавлений свого сану" [6, с. 42].

Друге правило називається "Про поставлення у священство" і забороняє єпископам висвячувати на священників кандидатів із чужих єпархій, якщо вони не мають відпускних грамот, а рівно ж забороняє поставлених священників відпускати у чужу єпархію з правом тамтешнього служіння. Також достойних кандидатів заборонялося відпускати в чужі єпархії: "А про ставленика (кандидата) у священство таку виносимо постанову: архиєпископу і єпископам дяків з чужих єпископій, без відпускної грамоти його, єпископа, на священство не ставити і відпускних листів у ставленицькі листи нам не писати: відпускні листи окремо не писати достойним ієрейства за давнім звичаєм" [6, с. 43]. Третє правило "Про поставлення достойних у священство" забороняло висвячувати на священників

тих, які під час сповіді виявлять перешкоди до висвяти і навіть, якщо за них проситиме влада, то все одно не висвячувати таких. У нашій Церкві свідчення духівника про те, що той чи інший ставленик достойний посвяти у священство, читалося привселюдно, перед віруючими. Це правило було такого змісту: "Про висвяту єпископів, або ж священників, які є достойними священства, з виявленням провин, за свідченням і за дорученням духовного отця. Якщо буде чистим від усіх провин недостойних, такого нам, і після нас майбутнім єпископам, ставити у єпископи і на всяку священичу ступінь, а недостойних не поставляти у священство. І якщо якийсь пан присилати такого буде, то нам усім з митрополитом до пана потрібно піти і недостойним такого оголосити і такого ми не наважимося поставляти у священство" [6, с. 43].

Четверте правило із назвою "Про приховану совість" торкається кандидатів на священство, які на сповіді перед хіротонією затаїли гріхи, що є перешкодою до посвяти у священника і таким чином отримують висвяту на пресвітера не маючи для цього необхідних канонічних якостей: "Якщо хтось із єпископів або священників, приховає свою совість і гріхи перед духовним отцем і прийме святительство або священство, то такого потім викрити і відлучити від божественної служби" [6, с. 43].

П'яте правило "Про непослушних" торкається кліриків і мирян, які знаходяться у забороні від свого єпископа. Цією соборною постановою особи, які належали до священичих посад, були заборонені у звершені богослужінь єпархіальним архиєреєм, а також миряни, які були позбавлені єпископом церковного благословення і відлучені від церковного життя, не повинні були прийматися в інших єпархіях. Якщо ж таке могло статися, що клірики або миряни переходили в іншу єпархію і звершували богослужіння, або ж брали участь у церковному житті, то єпископ, від влади якого вони пішли, мав дати розрешення, тобто скасувати свої заборони. Для того, щоб у всій цій справі був порядок, потрібно було надавати відпускну грамоту, про що вже йшлося у другому правилі собору. Постановою діянь встановлявся і термін видачі відпускної грамоти – до місяця часу: "Також і про тих, хто є непослушним. Деякі неслухняні священники і миряни, порушуючи церковні закони і устав, підпавши під заборону від свого архиєпископа, або ж єпископа, відходять в інші єпископії і там священнодіють та отримують благословення. Про таких приймаємо таку постанову: в митрополії і по всіх єпископіях таких виявляти і напоумлювати їх, і без благословення їхнього єпископа, від якого вони пішли, ніяк не насмілюємось їх благословляти і до церков Божих пускати. А священника без відпускної грамоти його

єпископа, жодному з нас у свої єпархії не приймати. А грамота відпускна має бути виявлена від написання дати на листі і пересилання її місяць, тобто чотири тижні. І ту відпускну грамоту має єпископ в себе тримати, і якщо тому священнику не сподобається в його єпархії жити, тоді той єпископ має свою відпускну грамоту дати до іншої єпархії" [6, с. 43-44].

Шосте правило "Про священників, які не мають жінок" було надто суворим по відношенню до білого духовенства. Удовуючим священникам і дияконам заборонялося звершувати богослужіння у всіх єпархіях Київської митрополії. Єпископи, які порушували таке правило позбавлялися владою митрополита сану і усувалися зі своєї кафедри, а якщо таке правило порушував митрополит, то він позбавлявся сану собором єпископів Київської митрополії: "Також, зійшовшись в одностунності і однодушно, про це розмірковували: про ієреїв, мирських служителів церковних, які не мають законного шлюбу, священнодіють, а деякі і наложниць мають. За постановою Вселенського Шостого собору належить диякону і священнику мати законний шлюб, а якщо ні, то такі нехай не священнодіють. А будь-який священник, що сходиться з другою жінкою, або наложницею, нехай вже не священнодіє. І святий Василій Кесарійський про це свідчить: "Той хто сходиться не з законною жінкою, нехай не священнодіє". І інших чимало правил те саме забороняють і царські заповіді те саме наказують: "Коли хтось із священників не має з жінкою своєю законного шлюбу, то святителю такого належить сану позбавити і у мирські люди перевести". Такого і нині вселенська велика Константинопольська церква тримається: всі тамтешні священники, які не мають жінок, не священнодіють, або ж у чернечий чин переходять, а якщо ні, то тоді до простого люду зачисляються. Цього ж самого і в інших країнах православного християнства дотримуються. Ми ж не знаємо звідкіль ця гниль і сморід у нас з'явилися. За такий великий гріх Христос Бог всякі біди на нас наводить, караючи нас, щоб ми це богозневажне служіння від церкви відкинули. Проста ж бо людина згрішивши, за свою душу тільки відповідь дасть Богові, а священники згрішивши, багатьох людей спокусять. Ми ж, дотримуючись апостольського вчення і заповідей Св. Отців, священникам і дияконам, які не мають своїх жінок, не дозволяємо священнодіяти в межах митрополії Київської, Галицької і всієї Руси. Краще нехай один, звершує божественну службу, аніж тисяча беззаконних. А якщо митрополит, або ж будь-хто з єпископів теперішніх, або ж майбутніх, захотіли б це наше соборне правило порушити і священникам, які не мають жінок, дозволити священнодіяти, то такі нехай самі свого сану позбавленими будуть, а владики митрополит Київський

і всієї Русі, кир Йосиф і ті, які після нього будуть, таких єпископів без вагань мають від престолу усунути. А якщо митрополит цю постанову порушить, то тоді ми, всі єпископи, соборно зійшовшись, такого маємо сану позбавити. А якщо хтось від мирян буде протестувати і не підкорятися цьому правилу, то такі соборно від усіх нас нехай відлученими будуть. А якщо після першого і другого покарання, не покаються, то нехай будуть піддані прокляттю" [6, с. 44].

Правило сьоме "Про позбавлення церков" захищало ігуменів та священників від певного владного свавілля, тобто без належної провини заборонялося позбавляти посад. Однак тих священників, які неохайно тримали храм і свій дім, творили все безчинно, порушували церковно-богослужбовий устав, знаходилися в нетверезому стані, позбавляли тимчасово священнодіяння. Коли ж такі не розкаювалися, то їх позбавляли сану. Творити суд у таких справах мав єпископ зі своїми крилошанами: "А від ігуменів та священників церков нам не забирати, якщо вони не мають ніякої провини, окрім тієї, яка була захована під час хіротонії. Якщо ж священник розпочне дім свій держати неохайним, безчинно, або церковну славу і божественні служби за уставом не буде звершувати, або ж буде напиватися, то за правилом в такого безчинця маємо церкву забрати і тимчасово його відлучити. А якщо не перестане такого безчинства чинити, тоді нам соборно з нашим крилосом, зі священноіноками та ієреями, такому безчинцю заборонити взагалі звершувати богослужіння" [6, с. 45].

Правило восьме "Про священників князівських і панських" прямо торкається права патронату, або "подавання хлібів". Священники, які призначалися єпископом до патрональних церков не могли бути звільненими без благословення єпископа, тобто патрон не мав ніякої духовної влади над священником і навіть тоді, коли він мав будь-які провини. Тільки єпископ з крилосом мав вирішити його подальше служіння. Храм таким чином залишався без священника допоки не буде рішення щодо провини священника від самого єпископа: "По деяких місцях церкви нашого православ'я, пастви і благословення знаходяться під владою синів нашого смирення князів і панів, які подають їх для богослужіння. Якщо ми якогось священника до престолу Божого призначимо, то у такого священника князі і пани без нашого на те відання не мають права забирати храму аж до його смерті. А якщо якийсь священник в чомусь згрішить, то ми таку провину викриємо через свої правила і соборно того напоумимо; і якщо достойний буде відлучення, тоді ми маємо його від тієї церкви забрати й іншого через наше благословення до

тієї церкви призначити. А князям і панам самовільно у священників церкви не велено забирати. А якщо князь, або пан у священника забере церкву без відома святительського, то нам не належить до тієї церкви іншого священника призначати, допоки не настане відносно священника, який провину має, повна справедливість" [6, с. 45].

Правило дев'яте прямо нагадує князям і панам про їх права, щодо патрональних храмів "Про церкви, які будуть стояти без священників і без богослужіння". Якщо хтось із них протягом дванадцяти тижнів не потурбується про заміщення священницької вакансії, то такий позбавляється права рекомендувати до церкви кандидата на священника і тоді єпископ сам має право призначити до патронального храму священника: "А якщо якийсь князь або пан у своїх маєтках церкву буде тримати в недбальстві без священника три місяці, дванадцять тижнів, то тоді нам одноосібно священника до тієї церкви належить призначити для прослави Божої і звершення віри православних християн живих і мертвих" [6, с. 46].

Правило десяте знову торкається князів і панів, які отримують за собою патрональні храми "Якщо князь чи боярин від церкви щось відніме". В ньому йдеться мова про те, що патрони не мають права на самовільне захоплення церковного майна. Все повинно вирішуватися через суд. Таких самовладних князів і панів єпископ повинен листом настановляти і просити їх повернути незаконно відібране церковне майно. А якщо на такий лист князі і пани не звертають уваги, то таких належить відлучати від церкви: "Якщо князь або пан відніме церковне майно, або ж що не-будь інше, і вчинить це не через суд, навіть якщо судом для церкви це буде присуджено, або ж для патрона, то такого нам потрібно листом напоумити, щоб церковне для Церкви Божої повернув. А якщо справа буде торкатися церковного маєтку, то нехай через суд звернуться до митрополита. А якщо до листа нашого і благословення не буде послухний, то нам на таких належить відлучення церковне накласти. А якщо сини нашого смирення у будь-якій єпархії цьому нашому правилу будуть чинити непокору, то нехай від усіх нас соборно відлученими будуть" [6, с. 46].

Правило одинадцять "Про позбавлення сану": "Якщо який-небудь священник, за вказівкою князя, або пана розпочне в церкві священнодіяти без нашого на те благословення, то такий священник, за правилами, нехай буде позбавлений свого сану" [6, с. 46].
Правило дванадцять "Про ченців, які переходять" встановлює порядок переходу ченців із монастиря

в інший. Це мало відбуватися через відпускну ігуменську грамоту. Якщо ж такого не відбувалося, то таких не можна було приймати до іншого монастиря, і не допускати їх до звершення богослужінь: "Також і про священноіноків, і про монахів скажемо, що якщо хто із монастирів йде без волі і відпускну грамоти ігуменської, то про таких заповідь приймаємо: священноіноки і послушники, монахи з монастирів своїх, без волі ігуменської, нехай не йдуть, і без відпускну грамоти таких ніде нехай не приймають, і нехай не священнодіють без благословення святительського" [6, с. 46].

Правило тринадцять "Про божественні правила" торкається питання про церковні повноваження мирян. Цим правилом заборонялося парафіянам тримати в себе збірники церковних правил, ту ж саму "Кормчу книгу": "Правил божественних мирським людям не подобає в себе тримати, тому що, коли вони ними володіють, то в деяких справах закон зневажають і пастирів своїх не слухають. А інші такі згідно святого апостола Павла "самі собі законом є". Тому наказуємо мирським людям не тримати в себе правил божественних, а якщо хтось буде їх мати, то нехай будуть вони відлученими від церкви, допоки їх не позбудуться" [6, с. 46].

Правило чотирнадцять "Про непослушних єпископів" свідчить про єпископів, які без поважної на те причини бувають відсутніми на обласних соборах. До таких єпископів звертається собор з правилом, в якому вказується на те, що тільки з поважних причини єпископ може бути не присутнім на засіданні митрополичого собору: "Деякі єпископи, які не хочуть великій Божій Церкві коритися і послух до неї творити і утвердження православної віри і закону нашого з нами однодушно радити і на Собор збиратися і про паству своїх словесних овець піклування мати, беруть на себе мирські справи і через те відмовляються на Собор збиратися, постановляємо: окрім деякої великої причини, без всякого спротиву на Собор всім збиратися, і за словом апостола Павла, який каже: "до чого є прикликаними, в тому і перебуваймо", а за пророком, який говорить "про кров тих, хто загинули від рук пастирів, запитаю". Якщо хто, заради мирських справ, на священний Собор не буде приїжджати і паству свою тим зневажати і про неї піклування не мати, то ми за таких не будемо відповідати перед Богом. І також ми інші справи, що торкаються закону нашого, розглядали соборно радячись, які звідусіль в нинішні часи на нас приходять, деяка розпуста і закону нашого переступ. Тоді такі справи нехай виправляють єпископи і тримають неосоромними великі Божі Церкви згідно передання святих апостолів і божественних отців" [6, с. 47].

Правило п'ятнадцять "Про дотримання постанов Собору" вказує на те, що цих 15 постанов, прийнятих на соборі, потрібно неухильно дотримуватись, без порушень, як єпископам і священникам, так і мирським людям, по всій території Київської митрополії. А якщо такі порушення будуть, то потрібно знову збиратися на собор і радитися, а також дбати про захист святих Божих церков перед королем: "Якщо б коли-небудь, чи від пана, чи від інших вельмож або влади буде порушена хоча б одна із цих постанов, прийнятих і записаних на Соборі і буде від таких звернення, щоб переглянути те, чи інше правило, то нехай ніхто із нас не насмілиться порушити ці постанови. Всім нам необхідно з'їхатися до митрополита, без всякої затримки і твердо стояти на тому, що Богом і святими Його апостолами і преподобними отцями правила святі встановлені, закону нашого православної віри християнської, щоб не були порушені. Ці ж усі соборно і однодушно прийняті правила ми уклали і написали і печатями нашими затвердили, щоб усі ці постанови нам і після нас майбутнім митрополитам і єпископам берегти і дотримуватися їх непорушно. А якщо хтось із нас і після нас, будучи пастирями церковними, цю заповідь, прийняту і затверджену, через своє недбальство, або ж безчинство, захоче порушити і від того не постраждати, то нехай такі будуть позбавленні свого сану" [6, с. 48].

Крім цього в "діяннях" собору була зроблена приписка, взята із "Кормчої книги", текст II правила Сардикійського

Портрет князя Костянтина Івановича Острозького, XVIII ст.

собору, в якому засуджувався перехід єпископів з однієї кафедри на іншу. Також із тексту "діянь", що був написаний на пергаменті давньоукраїнською мовою, ми дізнаємося точну дату проведення собору. "Діяння" укладенні в м. Вільно місяця січня, дня 18, року 1509. А розпочався собор 25 грудня 1508 р. Всі ці вищенаведені правила були скріплені вісьмома печатками митрополита і єпископів [5, с. 45-56].

"Діяння" Віленського обласного православного собору 1509 р. були затвердженні польським королем Сигизмундом I Старом. Це надавало їм державного статусу і ставило поряд з діючим у Литві і Польщі цивільним правом. Про це просили короля митрополит, єпископи всі учасники собору, серед яких найбільш впливовіший поміж православних князів і шляхтичів князь К. Острозький [7, с. 88]. Відтак час показав, що правила на практиці церковного життя мало виконувались, а більше напевно порушувались. Всьому цьому на заваді стояло сильно вкорінене у сферу релігійно-суспільного життя право патронату, яке буквально розкладало Церкву з середини.

Твердженнями Православної Церкви в Україні були монастирі, які відстоювали не тільки чистоту віри, але й свободу віруючого народу. Київський митрополит Йосиф II Солтан разом із князем Олександром Ходкевичем були ктиторами Супрасльського Свято-Маріїнського Пречистенського монастиря. Згодом, у 1505 р. вони отримали і благословенну грамоту від Патріарха Йоакима, в якій він затвердив устав монастиря і похвалив фундаторів за ревність у вірі. Віленський собор 1510 року також був скликаний митрополитом Йосифом II з питання Супрасльського монастиря. Зберіглася грамота святителя від 5 лютого 1510 року написана у "Вільні на соборі", яка вміщувала і соборні постанови про права Супрасльського монастиря. До складу учасників собору входили, окрім митрополита, патріарший екзарх-намісник вселенського патріарха Царгородського "священноінок Филипос" і три єпископи: Смоленський Варсанофій, Володимирський Пафнутій, Туровський Арсеній з архимандритами: Лавришівським ігуменом Іоною, Віленським "двора нашего" архимандритом Антонієм, Полоцьким ігуменом Єфросином, і чесним кліром: Новогрудським протопопом Іаковом Нікольським, "поп Іоан Каша-Михаловський, поп Афанасій Масло-Юрьєвський і поп Роман П'ятницький". Собор визначив майнові права Супрасльського монастиря і його стосунки з вищою церковною владою [5, с. 58]. Митрополит Йосиф II звільнив "тую честную Лавру общую" від залежності та підсудності митрополиту, від митрополичих податків, підпорядкувавши все управління обраному братією ігумену. 15 жовтня 1510 р. він дав монастирю устав про спільне життя монахів, розпорядок і норми поведінки в лаврі та подарував кілька своїх

маєтностей. Впорядкування чернечого уставу в монастирі, а також його статусу щодо влади митрополита, напряду залежало від тієї ситуації, яка була пов'язана з правом патронату. Як бачимо митрополит зі свого боку поступився владою по відношенню до досить впливового монастиря і надав йому самостійність в управлінні. Тим самим він намагався показати, що монастирі, як чернечі громади, мають особливий статус у Церкві, особливе місце, як окрема церковна спільнота. Це було ще й надто важливо у зв'язку з тим, що майже половина монастирів Київської митрополії була вилучена з-під влади єпископів і у більшості своїй свавільно управлялася своїми патронами [7, с. 88].

У 1514 р. митрополит Йосиф II (Солтан) скликав у Вільно новий собор з нагоди канонізації і церковного прославлення преподобного Єлисея Лавришівського, який заснував монастир під Новогрудком 1225 року і після упокоєння творив чудеса, врятувавши одного разу і монастир від татарського нападу у 1505 році. Подвижник та ігумен Єлисей був за свідченням літописця сином "окаянного, беззаконного, проклятого і немилостивого Тройдена" [9, с. 427] і звався в миру Римонт. Прийняв православ'я, і згодом постригся в ченці та заснував найвпливовіший у XVI ст. Лавришівський монастир. Датою вшанування пам'яті святого стало 23 жовтня за ст. ст. / 5 листопада за н. ст. [10, с. 114]. Митрополит дбав і про зміцнення офіційного становища Української Церкви. Він разом з великим гетьманом литовським князем Костянтином Острозьким подали на Берестейському сеймі 1511 року прохання королю Сигізмунду I про підтвердження усіх привілеїв Церкви, наданих його попередниками, зокрема Церковним уставом великого київського князя Ярослава Мудрого. Того ж року 2 липня король задовольнив подане прохання і підтвердив усі права Православної Церкви наказавши, "не чинити кривди митрополиту Київському та єпископам, і у церковні доходи, й в усі справи та суди духовні не втручатися". Король Сигізмунд I Старий підтвердив право самоуправління Православної Церкви і зняв формальну заборону будувати і ремонтувати храми. Князю Острозькому було дозволено ремонтувати храми і збудувати два нових у Вільно [2, с. 165].

За святительства Йосифа II Солтана відбулися зміни і в титулі Київського митрополита. У 1509 р. він домігся від короля Сигізмунда I нового титулу "Волею Божою Архиепископ, Митрополит Київський і Галицький та усієї Руси".

За свідченнями літопису святителя Антонія Стаховського митрополит Йосиф II Солтан упокоївся 1516 р. [8, с. 342], а за даними митрополита Євгенія Болховітінова святитель

Сигізмунд I Старий (1 січня 1467 – 1 квітня 1548) – король польський і великий князь литовський, пан і дідич Русі з династії Ягеллонів (з 1496 року), переможець Тевтонського ордену (1519-1521).

Йосиф II Солтан помер у Вільно 1517 р. [1; с. 119]. Однак, і перший, і другий могли помилитися з датою смерті митрополита Йосифа, оскільки ім'я святителя ще фігурувало у привілеї польського короля, який було видано 26 вересня 1521 р. Його суть зводилася до того, що князь Костянтин Острозький після смерті кир Йосифа Солтана мав заопікуватися вдовуючим митрополичим престолом аж до обрання нового святителя. Більш ймовірно, що Київський митрополит Йосиф II Солтан помер наступного 1522 р. [12, с. 62]

Митрополит Київський Йосиф II Солтан подбав про те, щоб відновити соборний устрій Церкви, без якого повноправно не може існувати жодна із православних церков. Він старався унормувати церковне життя із звичаєвим правом, яке набирало у Литві і Польщі особливих рис – права патронату, або подавання хлібів. Особливо це відбулося на постановах Віленського собору. Київський митрополит Йосиф II Солтан, як головний ієрарх православних у Литві і Польщі, дбав про свою паству, заступався і опікувався за неї перед владою. Становище "людей грецької віри" у період святительства Йосифа II Солтана в юридичному і правовому полі було забезпечене польсько-литовською владою підтверджувальними грамотами, а також безпосередньою участю знатних князів та панів у державних справах, і навіть на певних високих посадах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болховітінов Євгеній, митрополит. *Вибрані праці з історії Києва / Митрополит Євгеній Болховітінов. Упор., вст. ст. та додатки Тетяни Ананьєвої. – К.: Либідь, 1995. – 488 с.*
2. Власовський І. *Нарис історії Української Православної Церкви / Іван Власовський. Т. I. – Нью-Йорк – Бавнд-Брук, 1956. – 294 с.*
3. Власовський І. *Як відбувалися собори в давній Українській Православній Церкві / Іван Власовський. – Нью-Йорк, 1954. – 46 с.*
4. Беднов В. А. *Православная Церковь в Польше и Литве (по Volumina Legum) / Василий Беднов. – К.: Митрополия УПЦ, 2005. – 432 с.*
5. Булгаков Г. *Западно-Русские церковные соборы как органы церковного управления. Опыт историко-канонического исследования / Георгий Булгаков. – Курск, 1917. – 328 с.*
6. *Дяние Виленскаго собора 1509 г. при митрополите Иосифе Солтане (Списано со списка в Московской Синодальной Библиотеке по Каталогу № 87) // Евгений (Болховитинов), митрополит. Описание Киево-Софийскаго собора и Киевской иерархии с присовокуплениемъ разныхъ грамматъ и выписокъ, объясняющихъ оное, также плановъ и фасадовъ Константинопольской и Киевской Софийской церкви и Ярослава надгробия. – К.: Типография Киево-Печерской лавры, 1825. – С. 40 – 48.*
7. Зноско К., протоиерей. *Исторический очерк церковной унии ее происхождение и характер / Константин Зноско, протоиерей. – М.: Мартис, 1993. – 233 с.*
8. Мицик Юрій, протоієрей. *Церковний літописець святого Антонія Стаховського XVIII ст. / Юрій Мицик, протоієрей // Труды Київської Духовної Академії: богословсько-історичний збірник Київської православної богословської академії Української Православної Церкви Київського Патріархату / ред. кол.: архієп. Переяслав-Хмельницький і Бориспільський Епіфаній (Думенко) (гол. ред.) [та ін.]. – [К.], 2012. № 10. – 399, [1] с.*
9. *Літопис Руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця; Відп. ред. О. В. Мишанич. – К.: Дніпро, 1989. – 591 с.*
10. Лотоцький О. *Українські джерела церковного права / Олександр Лотоцький. – Варшава, 1931. – 320 с.*
11. Пятницький И. *Очерк истории Киевской митрополии в период времени отдельнаго ея существования от митрополии Московской (1459-1686). – Могилев, 1891. – 72 с.*
12. Ульяновський В. І. *Історія церкви та релігійної думки в Україні / Василь Ульяновський. Навч. Посібник: У 3-х кн. Кн. 1. Середина XV – кінець XVI століття. – К.: Либідь, 1994. – 256 с.*

«Наш ворог давно перетнув будь-які моральні межі. Адже яка воєнна доцільність бити по дитячих лікарнях? Але для росії ця доцільність очевидна – залякати нас, аби ми здалися, тероризувати українців, вбивати навіть важкохворих дітей, аби зламати нас, – адже їй не вдається добитися реального успіху на фронті.

Сьогодні ми молилися за тих, хто загинув внаслідок російської ракетної атаки, але також ми молимося і за тих, хто буде відновлювати і відроджувати «Охматдит». Усупереч прагненням ворога, маємо гуртуватися у нашій спільній боротьбі, виявляючи незламність.

Бо разом, об'єднані, ми сильні. І я переконаний, що незабаром ми зберемося для того, щоб відкрити оновлений корпус. Це все у наших силах. Тому ми разом, згуртувавшись, донатимо, кожен на своєму місці робимо все від нас залежне, щоби наближати нашу спільну українську перемогу.

Так і буде, адже на нашому боці правда, а де правда, там Бог, а де Бог – там і буде перемога».

*Слово Митрополита Епіфанія на
місці понеділкового російського
обстрілу, що знищив дитячу
лікарню «Охматдит»
12 липня 2024 року.*

ПЕРШОСВЯТИТЕЛЬСЬКИЙ ВІЗИТ НА БУКОВИНУ

Предстоятель Православної Церкви України Блаженніший Митрополит Епіфаній 17 травня 2024 року прибув на Буковину з Першосвятительським візитом. 18 травня 2024 року Блаженніший відвідав храм Покрова Пресвятої Богородиці, що у селі Мамаївці, та звершив молебень за перемогу України над агресором.

Разом із Предстоятелем Православної Церкви України за богослужінням також молилися єпископ Житомирський і Овруцький Паїсій, керуючий єпархією єпископ Чернівецький і Буковинський Феогност, настоятель храму протоієрей Іоан Чокалюк, місцеве духовенство, Голова Чернівецької обласної військової адміністрації Руслан Запаранюк, Голова Мамаївської сільської ОТГ Наталія Катрюк, представники інтелігенції та численні віряни.

Також Предстоятель на Алеї слави біля Покровського храму у селі Мамаївці звершив Панахиду за спокій душ полеглих захисників Батьківщини, наших новітніх Героїв, та вручив матерям і вдовам полеглих воїнів медалі «За жертвність і любов до України».

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ЗВЕРШИВ ОСВЯЧЕННЯ ХРАМУ НА ЧЕСТЬ ЮРІЯ ПЕРЕМОЖЦЯ У СЕЛИЩІ БЕРЕГОМЕТ

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 19 травня 2024 року звершив освячення храму на честь великомученика Юрія Переможця у селищі Берегомет Чернівецької області. Мурований храм збудували за 14 років спільними зусиллями настоятеля та громади на місці дерев'яного храму, який згорів під час пожежі у 2010 році. Від церкви віціліла лише окремо розташована дзвіниця.

Під час освячення та за Божественною літургією Предстоятелю Православної Церкви України співслужили єпископ Житомирський і Овруцький Паїсій, керуючий єпархією єпископ Чернівецький і Буковинський Феогност, настоятель храму протоієрей Степан Колотило та місцеве духовенство.

За богослужінням також молилися захисники Батьківщини, представники місцевої влади та численні віряни.

Цього ж дня Предстоятель звершив освячення хреста на Алеї Слави у селищі Берегомет, а на Алеї слави у селі Стара Жадова звершив Панахиду за спокій душ полеглих захисників Батьківщини, наших новітніх Героїв, а також – жертв політичних репресій. Митрополит Епіфаній духовно підтримав матерів і вдів полеглих воїнів, а також відзначив їх медалями «Хрест Свободи». На завершення Першосвятительського візиту до Чернівецької єпархії Предстоятель оглянув стан будівництва храму на честь Святої Тройці у селі Стара Жадова.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ВІДВІДАВ НОВОУТВОРЕНУ КАМ'ЯНЕЦЬ- ПОДІЛЬСЬКУ ЄПАРХІЮ

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 20 травня 2024 року з Першосвятительським візитом прибув на Поділля. При в'їзді до міста Кам'янця-Подільського Предстоятеля Православної Церкви України зустрів керуючий єпархією архієпископ Кам'янець-Подільський і Новоушицький Герман та міський голова Кам'янця-Подільського Михайло Посітко.

У єпархіальному храмі Богоявлення Господнього Предстоятель спільно з архієпископом Германом, єпископом Дунаєвцьким Марком та духовенством єпархії піднесли молитви до Бога за український народ, за Україну, за перемогу над лютим ворогом.

За богослужінням також молилися захисники України, вірні, голова Хмельницької ОВА Сергій Тюрін, міський голова Кам'янця-Подільського Михайло Посітко та ректори вищих навчальних закладів. Після спільних молитв в єпархіальному храмі Предстоятель Православної Церкви України освятив кілька автомобілів для захисників Батьківщини, а також передав спорядження і дрони для наших воїнів на фронт. На завершення Першосвятительського візиту Блаженнішому владиці була проведена екскурсія по Кам'янець-Подільській фортеці, яка відома з XIV століття як важлива оборонна споруда Східної Європи та частина оборонної системи міста Кам'янець.

БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ В ДЕНЬ ВІДЗНАЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ СВЯТО-МИХАЙЛІВСЬКОГО ЗОЛОТОВЕРХОГО СОБОРУ

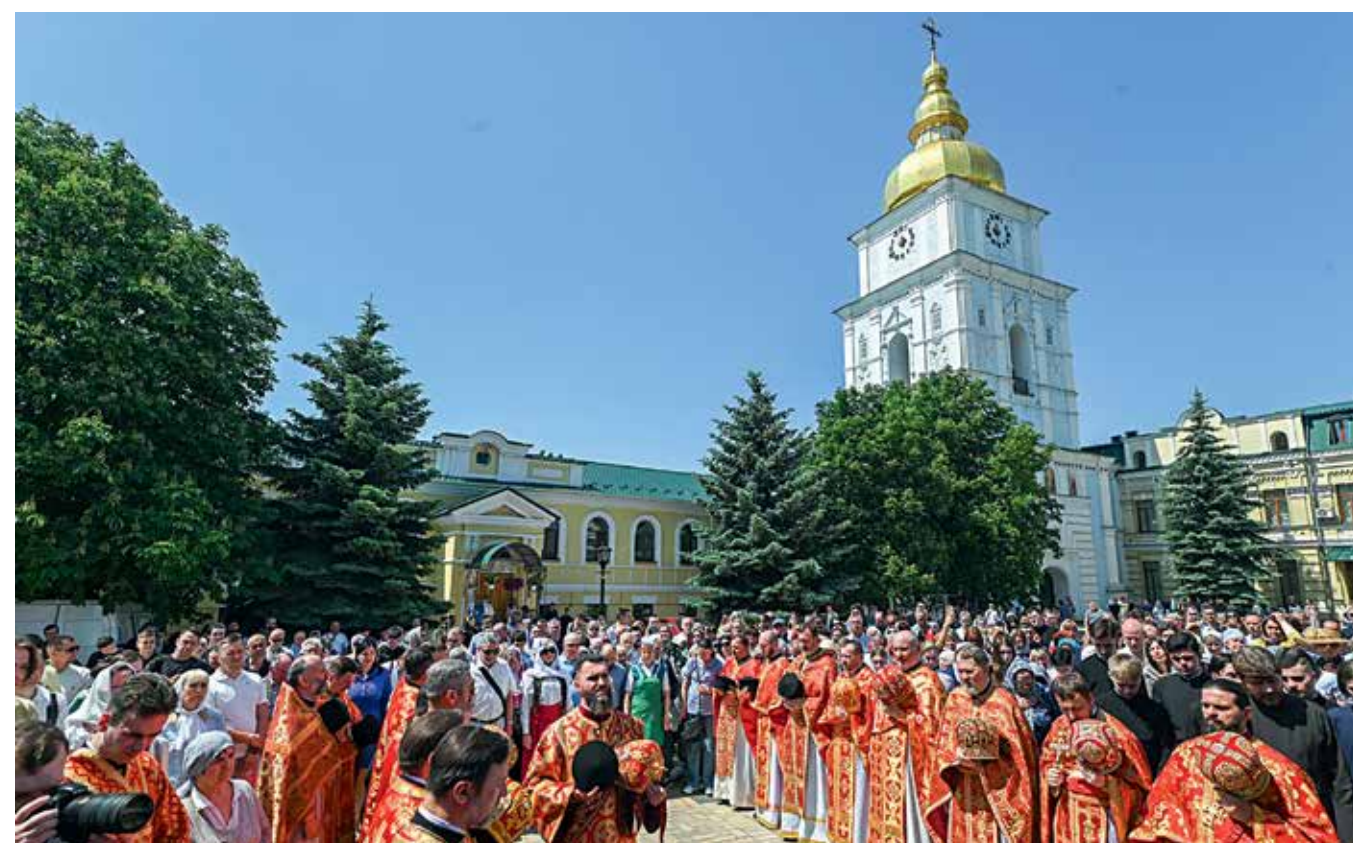

Четверту неділю після Пасхи та в день відзначення 24-ї річниці відновлення Свято-Михайлівського Золотоверхого собору, 26 травня 2024 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію в кафедральному соборі Православної Церкви України. Напередодні було звершене Всенічне бдіння. Його Блаженству співслужили намісник Золотоверхої обителі архієпископ Вишгородський Агапіт, архієпископ Хмельницький і Шепетівський Павло, єпископ Васильківський Єфрем, єпископ

Богуславський Арсеній, намісник Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври єпископ Бориспільський Авраамій, всечесна братія монастиря та запрошене духовенство.

Митрополит Епіфаній відзначив духовенство черговими богослужбовими нагородами та звершив дияконську хіротонію над випускником Київської православної богословської академії Йосипом Британюком. Завершилося святкове богослужіння урочистим хресним ходом.

БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ У ХРАМІ УСПІННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ (ПИРОГОЩІ)

З нагоди 26-ї річниці з часу відновлення столичного храму Успіння Пресвятої Богородиці (Пирогощі) Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній у п'яту неділю після Пасхи, 2 червня 2024 року, очолив у ньому урочисту Божественну літургію.

Предстоятелю автокефальної Української Православної Церкви співслужили архієпископ

Яготинський Олександр, архієпископ Луганський і Старобільський Лаврентій, єпископ Фастівський Володимир, єпископ Васильківський Єфрем, настоятель храму протоієрей Федір Вархоляк, клірики храму та запрошене духовенство. На завершення Божественної літургії відбувся святковий Хресний хід навколо храму, після якого Блаженніший владика відзначив церковними нагородами благодійників парафії.

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ У ЗАПОРІЖЖІ ЗВЕРШИВ МОЛЕБЕНЬ ЗА ПЕРЕМОГУ УКРАЇНИ

Предстоятель Православної Церкви України Блаженніший Митрополит Епіфаній 6 червня 2024 року з Першосвятительським візитом відвідав Запорізьку єпархію. Блаженніший Митрополит Епіфаній у кафедральному храмі Святої Трійці незламного міста Запоріжжя звершив молебень за перемогу України над агресором. За богослужінням також молилися захисники Батьківщини, голова Запорізької ОВА Іван Федоров, в.о. міського голови Запоріжжя Регіна Харченко та віряни. Блаженніший владика відзначив високими церковними нагородами захисників Батьківщини, представників місцевої влади та вірних, а також подарував панагію керуючому єпархією єпископу Фотію. Своєю чергою

єпископ Запорізький і Мелітопольський висловив вдячність Предстоятелю за невтомну працю та молитви й побажав сили та насаги для розбудови Української Православної Церкви.

Після богослужіння Предстоятель відвідав Національний заповідник «Хортиця». Предстоятеля Української Православної Церкви супроводжували керуючий єпархією єпископ Запорізький і Мелітопольський Фотій, митрополит Дніпровський і Січеславський Симеон, архієпископом Харківський і Слобожанський Митрофан та священнослужителі єпархії. Блаженніший Митрополит Епіфаній у храмі Покрова Пресвятої Богородиці підніс молитви до Господа за полеглих козаків, гетьманів, захисників і захисниць України.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ОЧОЛИВ УРОЧИСТОСТІ З НАГОДИ ЧЕРГОВОГО ВИПУСКУ У КИЇВСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ БОГОСЛОВСЬКІЙ АКАДЕМІЇ

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 18 червня 2024 року звершив в академічному храмі на честь святого апостола і євангелиста Іоана Богослова Київської православної богословської академії подячний молебень з нагоди чергового випуску. Предстоятелю автокефальної Української Православної Церкви співслужили митрополит Білоцерківський Євстратій, архієпископ Вишгородський Агапіт, єпископ Васильківський Єфрем, єпископ Бориспільський Авраамій, ректор КПБА протоієрей Олександр Трофимлюк та викладачі академії у священному сані. За богослужінням молилися випускники академії та їхні рідні. Наприкінці відправи Його Блаженство звернувся до присутніх

з першосвятительським словом. Згодом в актовій залі академії відбулася урочиста частина, під час якої ректор, наставники й старости курсів, митрополит Євстратій та єпископ Єфрем виголосили промови, а випускникам було вручено дипломи. Окрім того, за багатолітню викладацьку діяльність протоієрею Михайлу Лесюку було вручено диплом заслуженого науково-педагогічного працівника КПБА. У підсумку заходу Блаженніший владика подякував професорсько-викладацькому складу, ще раз звернувся до випускників з настановчими словами та розповів про виклики, які сьогодні стоять перед Церквою. Завершенням урочистої події став святковий концерт у виконанні студентів та випускників КПБА.

БОГОСЛУЖІННЯ У ДЕНЬ СВЯТОЇ ТРОЙЦІ

День Святої Тройці – П'ятидесятницю, 23 червня 2024 року, Священноархімандрит Свято-Успенської Києво-Печерської лаври Блаженнійший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію в Успенському соборі Верхньої лаври. Напередодні у Свято-Михайлівському Золотоверхому монастирі було звершене Всенічне бдіння. Предстоятелю автокефальної Української Православної Церкви співслужили митрополит Білоцерківський Євстратій, архієпископ

Луганський і Старобільський Лаврентій, єпископ Васильківський Єфрем, намісник Києво-Печерської лаври єпископ Бориспільський Авраамій, всечесна братія обителі та запрошене духовенство. Митрополит Епіфаній звершив священничу хіротонію над дияконом Ігорем Борсуком. Наприкінці богослужіння, відповідно до традиції, Його Блаженство звершив вечірню з коліновклонними молитвами та окропив присутніх освяченою водою.

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ОЧОЛИВ БОЖЕСТВЕННУ ЛІТУРГІЮ В МАНЯВСЬКОМУ ЧОЛОВІЧОМУ МОНАСТІРІ

В день вшанування Манявської ікони Божої Матері «Ізбавительниця», 25 червня 2024 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію у Хресто-Воздвиженському Манявському чоловічому монастирі на Прикарпатті. Предстоятелю автокефальної Української Православної Церкви співслужили митрополит Вінницький і Барський Симеон, митрополит Галицький Андрій, митрополит Івано-Франківський і Галицький Іоасаф, митрополит Тернопільський і Кременецький Нестор, митрополит Переяславський і Вишневський Олександр, архієпископ Тернопільський і Буцацький Тихон, архієпископ Коломийський і Косівський Юліан, єпископ Житомирський і Овруцький Паїсій,

єпископ Коломийський Павло, єпископ Чернівецький і Буковинський Феогност, намісник монастиря ігумен Іоасаф (Стасюк) і чисельне духовенство. За богослужінням також молились голова Івано-Франківської ОВА Світлана Онищук, інші представники місцевої влади та велика кількість вірян і паломників з різних куточків України. Привітавши братію та вірян монастиря зі святом Його Блаженство подарував митрополиту Іоасафу пам'ятну панагію, а благодійникам вручив церковні нагороди. Після Божественної літургії у Манявському монастирі Предстоятель Православної Церкви України разом з головою Івано-Франківської ОВА Світланною Онищук зустрівся у Борисо-Глібському храмі обителі з дітьми полеглих захисників України.

НА ФРАНКІВЩИНІ МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ВІДВІДАВ ПАРАФІЮ С. СЛОБІДКА

Перебуваючи на Прикарпатті з першосвятительським візитом Блаженніший Митрополит Епіфаній 25 червня 2024 року відвідав парафію села Слобідка. У храмі на честь Покрову Божої Матері Його Блаженство разом з митрополитом Івано-Франківським і Галицьким Іоасафом, єпископом Чернівецьким і Буковинським Феогностом, настоятелем храму протоієреєм Олегом Богаком та численним запрошеним духовенством, вірянами й представниками місцевої влади помолився за

захисників України й перемогу над російським агресором.

Також Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви звершив освячення храмових киотів з іконами святого великомученика Пантелеймона Цілителя та преподобних Іова і Амфілохія Почаївських. Після освячення Його Блаженство звернувся до присутніх зі словом проповіді, вручив отцю Олегу Богаку іменний хрест Предстоятеля та відзначив благодійників церковними нагородами.

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ВЗЯВ УЧАСТЬ У НАЦІОНАЛЬНОМУ МОЛИТОВНОМУ СНІДАНКУ

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 29 червня 2024 року взяв участь у Національному молитовному сніданку, який вперше проходив під патронатом та за участі Президента України Володимира Зеленського. Його Блаженство супроводжували архієреї та священники ПЦУ.

Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви відкрив захід молитвою

«Отче наш» та звернувся до присутніх з вітальним словом.

Участь у Національному молитовному сніданку також взяли представники Церков і релігійних організацій України, Голова Верховної Ради Руслан Стефанчук, Прем'єр-міністр Денис Шмигаль, військові, урядовці, народні депутати, представники громадянського суспільства й дипломатичного корпусу та іноземні гості.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ОЧОЛИВ БОЖЕСТВЕННУ ЛІТУРГІЮ У ВОЗДВИЖЕНСЬКІЙ ЦЕРКВІ МІСТА ТЕРНОПОЛЯ

Предстоятель Православної Церкви України Блаженніший Митрополит Епіфаній 29 червня 2024 року прибув до Тернополя з Першосвятительським візитом. 30 червня 2024 року, в першу неділю після П'ятидесятниці, всіх святих, а також в день вшанування Тернопільського образу Богородиці, Предстоятель очолив Божественну літургію у кафедральному храмі Воздвиження Чесного Хреста Господнього міста Тернополя.

Його Блаженству співслужили митрополит Тернопільський і Кременецький Нестор, митрополит Рівненський і Острозький Іларіон, митрополит Дніпровський і Січеславський Симеон, архієпископ Луганський і Старобільський Лаврентій, архієпископ Володимирський і Нововолинський Матфей, архієпископ Тернопільський і Теребовлянський Павло, архієпископ Тернопільський і Бучацький Тихон, архієпископ Вишгородський Агапіт, архієпископ Харківський і Слобожанський Митрофан, єпископ

Ужгородський і Закарпатський Варсонофій, єпископ Житомирський і Овруцький Паїсій, єпископ Богуславський Арсеній, настоятель храму протоієрей Дмитрій Лисак, місцеве та запрошене духовенство. За богослужінням молилися численні віряни, захисники Батьківщини, міський голова Тернополя Сергій Надал, меценати та інтелігенція. Після урочистої молитви відбувся хресний хід від кафедрального храму Воздвиження Чесного Хреста Господнього до кафедрального собору Різдва Христового міста Тернополя.

Під час Першосвятительського візиту до Тернополя, 30 червня 2024 року, Предстоятель Православної Церкви України Блаженніший Митрополит Епіфаній звершив молебень перед чудотворним Тернопільським образом Богородиці у кафедральному храмі Різдва Христового. На завершення Першосвятительського візиту Предстоятель біля могили Митрополита Мефодія (Кудрякова) помолився за упокій його душі та звершив покладання квітів.

БЛАЖЕННІЙШИЙ МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ЗВЕРШИВ БОЖЕСТВЕННУ ЛІТУРГІЮ У СПАСО- ПРЕОБРАЖЕНСЬКОМУ СОБОРІ

Удесяту річницю з дня упокоєння Блаженнішого Митрополита Володимира (Сабодана), 5 липня 2024 року, Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви Блаженніший Митрополит Епіфаній звершив Божественну літургію у ставропігійному Спасо-Преображенському соборі на столичних Теремках.

Його Блаженству співслужили Екзарх Вселенського Патріарха в Україні єпископ Команський Михайл, митрополит Вінницький і Барський Симеон, митрополит Луцький і Волинський Михайл, митрополит Переяславський і Вишневський Олександр, архієпископ Луганський і Старобільський Лаврентій, архієпископ Вишгородський Агапіт, єпископ Херсонський і Таврійський Никодим, клірики собору та запрошене духовенство. За літургією молилися голова Парафіяльної ради собору Ігор Лисов, представники місцевої влади та віряни. Наприкінці богослужіння Митрополит Епіфаній

звернувся до вірян із першосвятительським словом. Згодом Його Блаженство вручив високі церковні нагороди українським воїнам, благодійникам Преображенського собору та спортсменам. Своєю чергою голова Парафіяльної ради собору Ігор Лисов від імені громади подякував Митрополиту Епіфанію та вручив йому й священникам храму пам'ятні відзнаки, а митрополит Олександр – подарував киот з часточками мощей святих угодників Божих.

Після Божественної літургії Предстоятель Православної Церкви України звершив літію за упокій душі Блаженнішого владика Володимира (Сабодана) перед пам'ятником на його честь, який знаходиться біля Спасо-Преображенського собору. Окрім того, Митрополит Епіфаній благословив спортсменів та тренерів Олімпійської збірної України зі синхронних стрибків у воду, які незабаром поїдуть на Олімпіаду до Парижу.

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ З ПЕРШОСВЯТИТЕЛЬСЬКИМ ВІЗИТОМ ПРИБУВ НА РІВНЕНЩИНУ

Предстоятель Православної Церкви України Блаженніший Митрополит Епіфаній 6 липня 2024 року прибув на Рівненщину з Першосвятительським візитом. При в'їзді до Рівного Предстоятеля помісної Української Православної Церкви зустрів митрополит Рівненський і Острозький Іларіон та духовенство єпархії. Владика Іларіон привітав Блаженнішого Митрополита Епіфанія на Рівненщині, піднісши Його Блаженству квіти. дження Української Православної Церкви, а також Василя Червонія, багатолітнього старости кафедрального собору єпархії, – 4 липня 2024 року виповнилася п'ятнадцята річниця з дня його упокоєння. За богослужінням Блаженніший

Митрополит Епіфаній також підніс свої молитви до Бога за спокій душ усіх полеглих оборонців Батьківщини та мирних жителів. Після завершення літїї Предстоятель поклав квіти на могилах приснопам'ятного митрополита Даниїла (Чокалюка) Предстоятель Православної Церкви України цього ж дня у співслужінні митрополита Іларіона та духовенства Рівненської єпархії звершив заупокійну літїю біля могил приснопам'ятного митрополита Даниїла (Чокалюка), відомого своїм значним внеском у розбудову й утвердження Української Православної Церкви, а також Василя Червонія, багатолітнього старости кафедрального собору єпархії, – 4 липня 2024 року виповнилася п'ятнадцята річниця з дня його упокоєння.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ОЧОЛИВ БОЖЕСТВЕННУ ЛІТУРГІЮ У СВЯТО-ГЕОРГІЇВСЬКОМУ МОНАСТИРІ НА КОЗАЦЬКИХ МОГИЛАХ

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 7 липня 2024 року, в неділю Всіх святих землі Української, очолив Божественну літургію у Свято-Георгіївському чоловічому монастирі на Козацьких могилах (с. Пляшева Рівненської області). Предстоятелю Православної Церкви України спіслужили митрополит Вінницький і Барський Симеон, митрополит Львівський і Сокальський Димитрій, митрополит Переяславський і Вишневський Олександр, митрополит Рівненський і Острозький Іларіон, архієпископ Луганський і Старобільський Лаврентій, архієпископ Володимирський і Нововолинський Матфей, архієпископ Тернопільський і Бучацький Тихон, архієпископ Вишгородський Агапіт, єпископ Житомирський і Овруцький Паїсій, єпископ Рівненський і Сарненський Гавриїл, єпископ

Богуславський Арсеній, намісник обителі архімандрит Софроній (Бордюк), місцеве та запрошене духовенство. За богослужінням молилися віряни, які приїхали з різних куточків України, захисники України, начальник Рівненської ОВА Олександр Коваль, меценати та інтелігенція. Після літургії Предстоятель Української Православної Церкви у співслужінні архієреїв та духовенства звершив літію за упокій загиблих у автокатастрофі на Рівненщині, а також за спокій душ полеглих українських козаків, які незламно боролися за Україну, за її волю, за честь, за славу, за народ, та поклали життя у битві під Берестечком. Митрополит Епіфаній після заупокійної молитви взяв участь в урочистій ході та покладанні квітів до пам'ятника героям Берестецької битви.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ВЗЯВ УЧАСТЬ У МОЛИТОВНОМУ ЗАХОДІ З НАГОДИ ДНЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА ДНЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ-РУСИ

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 15 липня 2024 року на площі перед Успенським собором Києво-Печерської лаври взяв участь у молитовному заході з нагоди Дня Української Державності та Дня хрещення України – Руси, який відбувся за участі Президента України Володимира Зеленського.

Його Блаженство супроводжували митрополит Білоцерківський Євстратій, архієпископ Вишгородський Агапіт та єпископ Бориспільський Авраамій.

На події були присутні глави й представники Церков і релігійних організацій України, особистий

представник Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія старець-митрополит Халкидонський Еммануїл, українські капелани, представники державних інституцій та Сил безпеки й оборони, а також іноземні дипломати.

Під час заходу Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви виголосив молитву:

«Господи Ісусе Христе, Боже наш! В день хрещення та державності України нашої, зібравшись тут у православній святій нашій – Успенській Київській Лаврі, звертаємося до Тебе Владико, і просимо за молитвами Пречистої Твоєї Матері

та заступництвом святого рівноапостольного князя Володимира, преподобних отців наших Печерських – усім нам подай духа мудрості та благочестя, духа любові до матері нашої єдиної і неподільної України та один до одного.

Всесильний Господи, почуй наші молитви в час важких випробувань споглянь на державу нашу – Україну. Благослови та зміцни воїнів наших, Президента, владу, уряд та весь наш український народ, і усіма благами, духовними і земними, за потребою їх обдаруй. Благаємо Тебе, даруй нам з іменем Твоїм перемогу

і справедливий мир утверди. Благаємо Тебе, Боже, за братів і сестер наших, за вдовиць, за сиріт, за скалічених і немічних, і за всіх, хто Твого милосердя та допомоги потребують. Особливо ж просимо за тих, хто від війни та нашествия чужинців постраждали, хто у полоні та несправедливому ув'язненні перебувають – від кайданів і в'язниці визволи їх і від усякого лиха порятує.

Бо Ти Милостивий і Людинолюбний Бог є, і Тобі славу возсилаємо, з Отцем і Святим Духом, завжди, нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь».

БОЖЕ ВЕЛИКИЙ, ЄДИНИЙ,

НАМ УКРАЇНУ ХРАНИ!

БОГОСЛУЖІННЯ У ДЕНЬ ВІДЗНАЧЕННЯ 1036-Ї РІЧНИЦІ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ-РУСИ

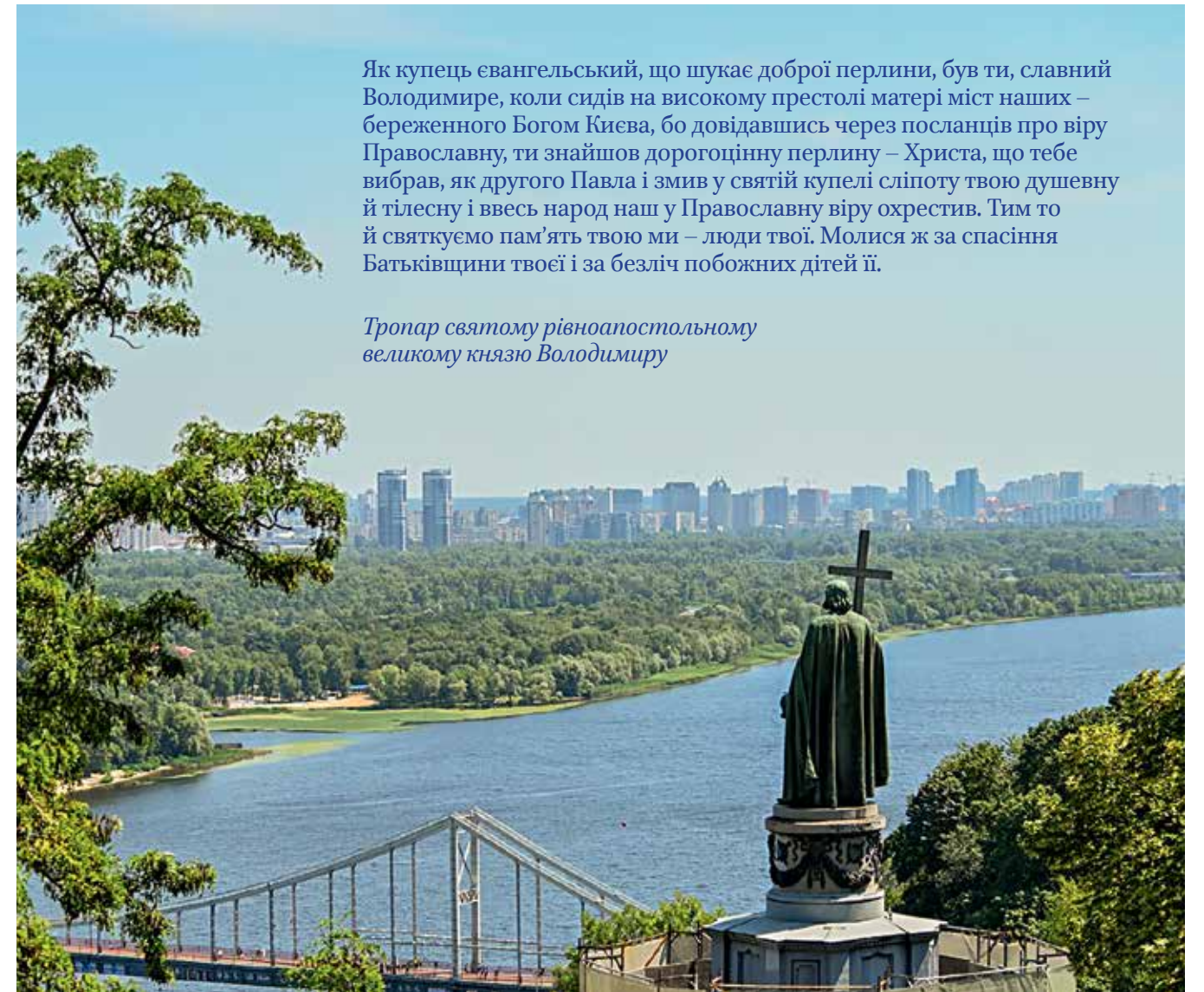

У день пам'яті святого рівноапостольного князя Київського Володимира Великого та в 1036-ту річницю Хрещення України-Руси й у День Української Державності, 15 липня 2024 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію в Успенському соборі Києво-Печерської Лаври. Напередодні свята, 14 липня 2024 року, Предстоятель очолив Всенічне бдіння в кафедральному храмі Православної Церкви України – Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі Предстоятелю автокефальної Української Православної Церкви співслужив єпископат та духовенство зі всієї України, а також особистий представник Його Всесвятості Вселенського

Патріарха Варфоломія, старець-митрополит Халкидонський Еммануїл. На запричасному стиху митрополит Білоцерківський Євстратій виголосив Послання Священного Синоду з нагоди 1036-ї річниці Хрещення України-Руси (Див. стор. 6). Наприкінці богослужіння відбувся молебень до святого рівноапостольного князя Київського Володимира Великого, після якого до присутніх звернувся зі словом старець-митрополит Халкидонський Еммануїл. Окрім того, першосвятительське слово з нагоди свята виголосив Священноархімандрит Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври Митрополит Епіфаній.

Як купець євангельський, що шукає доброї перлини, був ти, славний Володимире, коли сидів на високому престолі матері міст наших – береженого Богом Києва, бо довідавшись через посланців про віру Православну, ти знайшов дорогоцінну перлину – Христа, що тебе вибрав, як другого Павла і змив у святій купелі сліпоту твою душевну й тілесну і ввесь народ наш у Православну віру охрестив. Тим то й святкуємо пам'ять твою ми – люди твої. Молися ж за спасіння Батьківщини твоєї і за безліч побожних дітей її.

*Тропар святому рівноапостольному
великому князю Володимиру*

БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ У ХРАМІ СОБОРУ КИЇВСЬКИХ СВЯТИХ С. РОМАНКІВ

Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви 16 липня 2024 року з нагоди престольного свята очолив Божественну літургію у храмі Собору Київських святих села Романків Обухівського району Київської області.

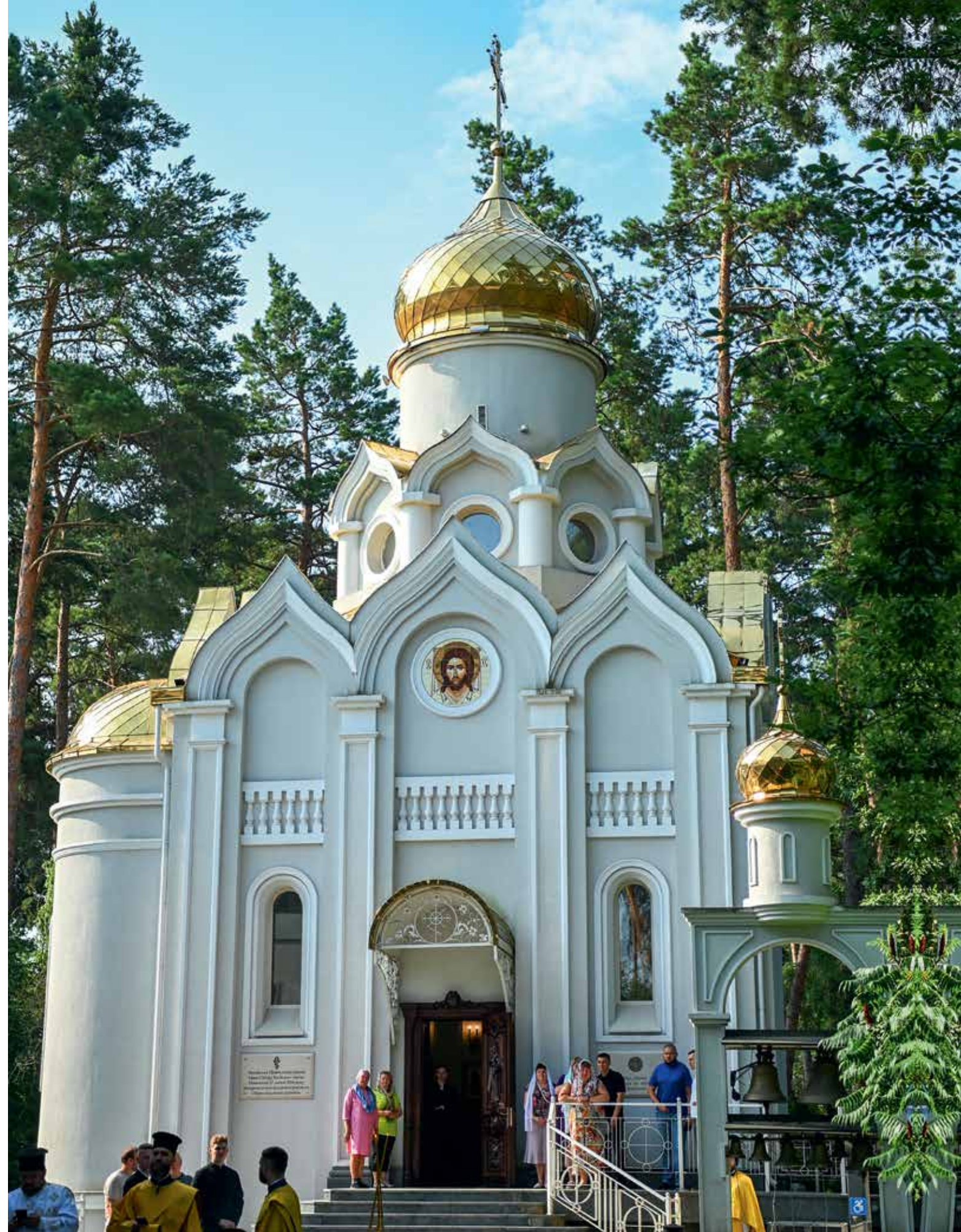
Блаженнішому Митрополиту Київському і всієї України Епіфанію співслужили Екзарх Вселенського Патріарха в Україні єпископ Команський Михаїл, митрополит Дніпровський і Січеславський Симеон, архієпископ Вишгородський Агапіт, єпископ Бориспільський Авраамій, настоятель храму протоієрей Богдан Гулямов та запрошене духовенство.

Після читання Євангелія Блаженніший владика возніс особливу молитву до Господа в час, коли Батьківщина в небезпеці. Також під час відправи

лунали молитовні прохання за воїнів, які захищають Україну, за владу і наш народ та за спокій душ усіх полеглих оборонців Батьківщини і мирних жителів, які загинули під час війни.

Наприкінці богослужіння відбувся молебень до усіх київських святих, після якого Його Блаженство звернувся до присутніх із першосвятительським словом та привітав громаду з храмовим святом. Окрім того, Блаженніший владика відзначив церковними нагородами українських воїнів: бригадного генерала Олександра Тарнавського, полковника Сергія Мусієнка, підполковника Артура Гірчака, майора Юрія Гаркавого, а також парафіян храму.

У свою чергу настоятель храму протоієрей Богдан Гулямов подякував Предстоятелю за візит та спільну натхненну молитву. Завершилося святкове богослужіння урочистим многоліттям.

ПРЕДСТОЯТЕЛЬ У С. ЛІШНЯ ВШАНУВАВ ПАМ'ЯТЬ ПОЛЕГЛИХ ЗАХИСНИКІВ УКРАЇНИ

У селі Лішня Кременецького району Тернопільської області 25 липня 2024 року відбулася щорічна Всеукраїнська проща родин героїв, полеглих у російсько-українській війні. На спільну молитву зібралися захисники Батьківщини, віряни та родичі полеглих воїнів з різних куточків України.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію в храмі-пантеоні на честь святої праведної Анни. Предстоятелю помісної Української Православної Церкви співслужили митрополит Черкаський і Чигиринський Іоан, митрополит Тернопільський і Кременецький Нестор, архієпископ Тернопільський і Терехівський Павло, архієпископ Тернопільський і Бучацький Тихон, архієпископ Харківський і Слобожанський Митрофан, архієпископ Хмельницький і Шепетівський

Павло, єпископ Ужгородський і Закарпатський Варсонофій, єпископ Херсонський і Каховський Борис, настоятель храму протоієрей Андрій Любунь та місцеве й запрошене духовенство.

Після прочитання Євангелія Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви виголосив першосвятительське слово проповіді. Наприкінці Божественної літургії Блаженніший владика відзначив високими церковними нагородами родини новітніх героїв. Після відправи Предстоятель Православної Церкви України очолив заупокійну літію за полеглими українськими воїнами та вбитими мирними мешканцями. На завершення Першосвятительського візиту Блаженніший Митрополит Епіфаній звершив освячення місця під будівництво Всеукраїнського меморіалу «Пам'ять жива» на честь воїнів-героїв, які віддали своє життя

ВІЗИТ ДЕЛЕГАЦІЇ ПЦУ ДО ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ

17 травня 2024 року з благословення Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія, Предстоятеля Православної Церкви України, делегація у складі заступника голови Управління зовнішніх церковних зв'язків митрополита Білоцерківського Євстратія, намісника Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври єпископа Бориспільського Авраамія та протодиякона Сергія прибула до Стамбулу (Туреччина). В аеропорту гостей зустріли представники Вселенського Патріархату.

18 травня, в суботу, делегація ПЦУ відвідала Патріаршу резиденцію на Фанарі, де після завершення чергової сесії Священного Синоду Вселенського Патріархату Його Всесвятість Архієпископ Константинополя – Нового Риму і Вселенський Патріарх Варфоломій прийняв

делегатії Болгарської Православної Церкви та Православної Церкви України. Вранці 19 травня, в неділю жінок-мироносиць, у Патріаршому ставропігійному монастирі на честь ікони Божої Матері «Живоносне Джерело» відбулася Божественна літургія, яку очолив Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій. Йому співслужили члени Священного Синоду Вселенського Патріархату та члени делегацій Болгарської Православної Церкви і Православної Церкви України: митрополит Пловдивський Миколай (БПЦ), митрополит Старозагорський Кіпріан (БПЦ), митрополит Білоцерківський Євстратій (ПЦУ), митрополит Доростольський Яків (БПЦ), єпископ Величський Сіоній (БПЦ), єпископ Смолянський Віссаріон (БПЦ) та єпископ Бориспільський Авраамій (ПЦУ). Ієрархи та духовенство трьох Церков – Матері-Церкви Константинопольської, первородної її Дочки – Церкви Болгарської та Церкви-Дочки Української, засвідчили євхаристійне єднання.

20-21 травня 2024 р., в другій частині офіційного візиту, делегація у складі заступника голови Управління зовнішніх церковних зв'язків митрополита Білоцерківського Євстратія, намісника Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври єпископа Бориспільського Авраамія та протодиякона Сергія, які з благословення Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія, Предстоятеля Православної Церкви України, перебували у Стамбулі (історичному Константинополі), молитовно вшанувала пам'ять засновника міста.

Зранку учасники делегації у супроводі диякона Вселенської Патріархії отця Єпіфанія відвідали історичний Влахернський храм на честь Пресвятої Богородиці, де в давнину відбулося чудо явлення Її Покрова. Також гості оглянули монастир Хора (перетворений на мечеть), який нещодавно відкрився для відвідувачів після тривалої реставрації. Після опівдня гості з України на запрошення Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія були присутні на святковому обіді.

Наприкінці дня делегація ПЦУ взяла молитовну участь у вечірньому богослужінні в храмі святих рівноапостольних Костянтина і Олени в центральному районі Стамбула (неподалік площі Таксім), яке за чином хоростасії (присутності в центрі храму на архієрейському троні) очолив Вселенський Патріарх Варфоломій. У храмі з нагоди престольного свята, особливо шанованого в місті, заснованому святим царем Костянтином, молилися ієрархи та духовенство Вселенського Патріархату, а також паломники зі Школи Святого Хреста у м. Бостон (США) – провідної теологічної інституції Вселенського Патріархату в Америці. За дорученням Блаженнішого Митрополита Епіфанія після богослужіння митрополит Євстратій офіційно передав Його Всесвятості Соборний лист Архієрейського Собору ПЦУ з осудженням єретичного вчення «руського міра».

Наступного дня вранці делегація з України взяла участь у святковій літургії, яку за чином хоростасії у храмі рівноапостольних Костянтина і Олени, розташованому в азійській частині Стамбула, очолив старець-митрополит Халкідонський Еммануїл.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 23 травня 2024 року на площі перед Свято-Михайлівським Золотоверхим монастирем звершив освячення дев'яти квадроциклів та спеціальних причепів для них, які призначені для оперативної евакуації з поля бою поранених захисників України. Вже незабаром ці транспортні засоби, придбані за сприяння мецената Максима Короля, буде передано різним бойовим підрозділам нашого війська. Разом з Предстоятелем автокефальної Української Православної Церкви молилися архієпископ Хмельницький і Шепетівський Павло, архимандрит Феодосій (Овчарук), духовенство, військовослужбовці, благодійники та волонтери.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 24 травня 2024 року зустрівся у своїй

резиденції – Митрополичому домі з Надзвичайним і Повноважним Послом Королівства Нідерландів в Україні Єннесом де Молом.

Предстоятель Православної Церкви України 24 травня 2024 року прийняв у Митрополичому домі студента четвертого курсу Київської православної богословської академії Дмитра Тимчука, батько якого поліг захищаючи Україну від російських загарбників. У зустрічі також взяв участь проректор з виховної роботи КПБА протодиякон Василь Дідора. Блаженніший Митрополит Епіфаній вручив Дмитру Тимчуку медаль «За жертвність і любов до України», видану посмертно для його полеглого батька. Окрім того, Його Блаженство подарував студенту КПБА ноутбук, для написання випускної наукової роботи.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 28 травня 2024 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з виконувачем обов'язків Голови Конституційного Суду України Сергієм Головатим. Окрім того, Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви привітав пана Сергія з нагоди 70-ліття та побажав йому духовних і тілесних сил, насаги та Божого благословіння.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 30 травня 2024 року на подвір'ї Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря освятив та передав для потреб оборонців України автомобілі, кошти на придбання яких збрала Свято-Димитріївська парафія ПЦУ села Бузова, що на Київщині. Разом з Предстоятелем автокефальної Української Православної Церкви молилися настоятель парафії села Бузова протоієрей Богдан Тимошенко, військовий капелан протоієрей Леонтій Никитенко, священник Свято-Димитріївського храму Олесь Тимошенко та воїн – захисник Батьківщини. Незабаром ці автомобілі буде доставлено в розташування одного з підрозділів Сил спеціальних операцій та 25-ї окремої повітрянодесантної бригади.

Митрополит Черкаський та Чигиринський Іоан 30 травня 2024 року освятив каплицю на честь Архистратига Михаїла і всіх небесних воїнств у 104-й окремій автомобільній бригаді імені Остафія Дашковича. Архипастирю співслужив капелан 104-ї бригади ЗСУ протоієрей Володимир Штокало, секретар Черкаської єпархії протоієрей Василь Макогін та духовенство єпархії. У торжественній події взяли участь командир та особовий склад військової частини, а також благодійники, які долучилися до спорудження каплиці.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 1 червня 2024 року зустрівся у своїй резиденції з творцями українського повнометражного художнього фільму «Будинок „Слово“: Нескінчений роман», присвяченого добі «розстріляного відродження». До Митрополичого дому, зокрема, завітали режисер картини Тарас Томенко, продюсери Юлія Чернявська й Олег Щербина та актори Ніна Набока і В'ячеслав Довженко. У зустрічі також взяли участь насельник Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря ігумен Феодосій (Ляхович) та диякон Ростислав Мартинюк.

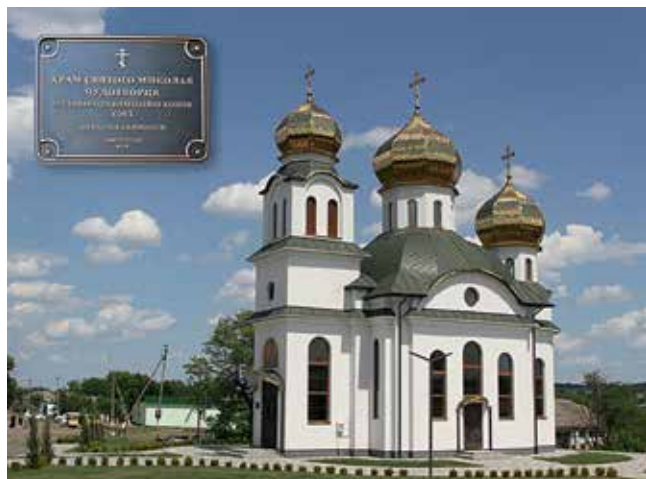
1 червня 2024 р. митрополит Полтавський і Кременчуцький Федір відвідав парафію Різдва Пресвятої Богородиці селища Шишаки. Владику зустрічали діти віршами, місцевий народний хор і велика кількість парафіян. Відбулася Божественна літургія, під час якої владиці співслужило духовенство Полтавської єпархії. Після Літургії митрополит Федір відзначив активних парафіян орденом Православної Церкви України, Грамотами Блаженнішого митрополита Епіфанія та грамотами Полтавської єпархії.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній у своїй резиденції – Митрополичому домі 4 червня 2024 року зустрівся з протоієреєм Дмитром Долгим, який разом з громадами прийняв рішення послідувати Томосу та долучитися до автокефальної Православної Церкви України. Отець Дмитро звершує пастирську опіку кількома парафіями на Сумщині, зокрема у м. Ромни, які перебувають у прямому підпорядкуванні Предстоятеля.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 4 червня 2024 року відвідав Музейно-виставковий центр «Музей історії Києва», де розпочалася експозиція художньої ювелірної композиції «Лавра Небесна», ікони преподобних Антонія і Феодосія Печерських з Успенського собору Києво-Печерської лаври та старовинних гравюр з Музею Шереметьєвих. У відкритті виставки також взяли участь міністр культури та інформаційної політики України Ростислав Карандєєв, генеральна директорка Музею історії міста Києва Діана Попова, директор Національного заповідника Києво-Печерська Лавра Максим Остапенко, авторка композиції «Лавра Небесна» Ірина Карпова, гості та журналісти.

Митрополит Черкаський і Чигиринський Іоан 2 червня 2024 року у селі Самгородок Черкаського району звершив освячення новозбудованого храму на честь святителя Миколи Чудотворця та першу Божественну літургію в ньому. Керуючому Черкаською єпархією співслужили настоятель храму протоієрей Іоан Яводчак і духовенство з Черкас та Сміли. Під час освячення престолу митрополит Іоан також звершив освячення нових антимінсів. Наприкінці відправи владика Іоан вручив фундатору та благодійникам церковні нагороди, а згодом поспілкувався з місцевою громадою.

У шосту неділю після Пасхи, 9 червня 2024 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 11 червня 2024 року взяв участь у зустрічі Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій з Послами і вповноваженими представниками країн «Великої сімки» (G7), яка відбулася у приміщенні Українського Біблійного товариства. Предстоятеля автокефальної Української Православної Церкви супроводжував заступник голови Управління зовнішніх церковних зв'язків митрополит Білоцерківський Євстратій. На початку зустрічі, яка була присвячена релігійній свободі в Україні, зокрема

на тимчасово окупованих територіях, та підтримці нашої держави у протистоянні повномасштабній російській агресії, Його Блаженство звернувся до представників держав «Групи семи» зі словом (Див. стор. 8). Свої думки висловили й інші глави та представники Церков і релігійних організацій України. Окрім того, дипломати країн «Великої сімки» поставили свої запитання представникам ВРЦіРО та ще раз наголосили на тому, що демократичний світ всебічно підтримує Україну у її протистоянні гібридній російській агресії.

У день свята Вознесіння Господнього, 13 червня 2024 року, Предстоятель Православної Церкви України очолив Божественну літургію у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці. Напередодні було звершене Всенічне бдіння. Блаженнішому Митрополиту Київському і всієї України Епіфанію співслужили намісник Золотоверхої обителі архієпископ Вишгородський Агапіт, єпископ Васильківський Єфрем, всечесна братія монастиря та запрошене духовенство. За богослужінням Митрополит Епіфаній звершив дияконську хіротонію над випускником Київської православної богословської академії Олегом Помірчим.

Напередодні сьомої неділі після Пасхи, 15 червня 2024 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Всенічне бдіння в кафедральному храмі Православної Церкви України – Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі.

У цьому неділю після Пасхи та в день пам'яті отців Першого Вселенського собору, 16 червня 2024 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці. Предстоятелю автокефальної Української Православної Церкви співслужили намісник Золотоверхої обителі архієпископ Вишгородський Агапіт, всесечна братія монастиря та запрошене духовенство. За богослужінням Митрополит Епіфаній звершив священничу хіротонію над випускником Київської православної богословської академії дияконом Назарієм Фурманом.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 19 червня 2024 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з головою правління АТ «Укрзалізниця» Євгеном Лященком. Під час спілкування йшлося про подолання викликів, спричинених повномасштабним російським нападом, соціальні ініціативи, міжнародну ситуацію та підтримку нашої держави з боку світового співтовариства.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 20 червня 2024 року зустрівся у своїй резиденції з Надзвичайним і Повноважним Послом Французької Республіки в Україні Гаелем Весьером.

20 червня 2024 року митрополит Вінницький і Барський Симеон звершив Чин освячення каплиці на честь святого Великомученика і цілителя Пантелеймона у одному з військових госпіталів у Вінницькій області. У освяченні брали участь представники духовенства Вінницько-Барської, Вінницько-Тулчинської єпархій та військові капелани.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 23 червня 2023 року на подвір'ї Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря взяв участь

у пізнавально-розважальному заході для 100 дітей українських військовослужбовців. Благодійне свято з нагоди Дня Святої Тройці організувала Київська Митрополія ПЦУ спільно з мистецькою агенцією «Територія А» та за підтримки парафії українського православного собору святого Андрія у Вашингтоні (Українська Православна Церква США). Предстоятель Православної Церкви України звернувся до присутніх зі словом та вручив діткам подарунки.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 27 червня 2024 року відвідав відкриття виставки дитячих малюнків «Обличчя української мрії», яка в цей день розпочалася на території Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря. Предстоятель Православної Церкви України поспілкувався з організаторами заходу, вручив дітям подарунки та відповів на запитання журналістів. Проект «Обличчя української мрії» покликаний розповісти про українських дітей та їхні переживання в контексті війни, спричиненої російським нападом. Юні учасники створювали свої малюнки на одну з обраних тем: «Одне дитинство на всіх», «Моя країна мрій» та «Українці – Незламні». До малюнка діти додали короткі листи – про себе, війну та свої мрії.

Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви 2 липня 2024 року на території Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря освятив та передав автомобілі для потреб воїнів – захисників Батьківщини. Разом з Блаженнішим Митрополитом Київським і всієї України Епіфанієм молилися настоятель парафії села Бузова протоієрей Богдан Тимошенко та священник Олесь Тимошенко. Автомобілі для 110-ї окремої механізованої бригади імені генерал-хорунжого Марка Безручка та 123-ї окремої бригади територіальної оборони було придбано Свято-Димитріївською парафією села Бузова за сприяння Київської Митрополії.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 4 липня 2024 року прийняв у своїй резиденції – Митрополичому домі представників Національної поліції України. Його Блаженство привітав гостей з професійним святом та обговорив з ними низку актуальних питань. Зокрема, мова йшла про суспільно-релігійну ситуацію, державно-церковні взаємовідносини, підтримку захисників України та протидію загрозам, які російський агресор прагне втілити в різноманітних сферах.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 11 липня 2024 року на території тисячолітньої святині Православної Церкви – Святої Софії Київської звершив освячення центрального хреста на бані собору. Роботи з монтажу хреста, оновленого за унікальною реставраційною технологією старовинної чеканки, будуть проведені

працівниками заповідника 12 липня 2024 року. Спільно з Предстоятелем Православної Церкви України молилися директор Національного заповідника «Софія Київська» Неля Куковальська, меценати і благодійники, родина Соколових, чийм коштом виготовили 7 хрестів, та співробітники заповідника.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 12 липня 2024 року на місці понеділкового російського обстрілу, що знищив дитячу лікарню «Охматдит», звершив панахиду за загиблими внаслідок цієї атаки. Предстоятель Православної Церкви України звернувся до присутніх із першосвятительським словом. Разом

з Митрополитом Епіфанієм молилися настоятель лікарняного храму на честь Трьох святих при «Охматдит» священник Олексій Окремов, настоятель храму на честь святої Параскеви протоієрей Олексій Харитонов, а також генеральний директор НДСЛ «Охматдит» – Володимир Жовнір, лікарі, захисники Батьківщини та вірні.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 4 липня 2024 року відвідав офіційне прийняття у Посольстві Сполучених Штатів Америки, організоване з нагоди Дня незалежності США. Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви привітав Надзвичайного і Повноважного Посла США в Україні Бріджит Брінк з державним святом її країни та подякував за підтримку України в час війни, спричиненої російською агресією.

У 29-ті роковини з часу упокоєння Святійшого Патріарха Володимира (Романюка), 14 липня 2024 року, архієпископ Вишгородський Агапіт та єпископ Васильківський Єфрем з благословіння Блаженнішого Митрополита Київського всієї України Епіфанія звершили панахиду біля могили Патріарха на Софійській площі столиці. Архієреям співслужила братія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря та духовенство міста Києва.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 15 липня 2024 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з особистим представником Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія, старцем-митрополитом Халкидонським Еммануїлом.

На запрошення Предстоятеля Православної Церкви України та з благословення Вселенського Патріарха Варфоломія владика Еммануїл прибув до Києва на урочистості з нагоди 1036-ї річниці Хрещення України-Руси й Дня української Державності. Під час зустрічі Його Блаженство обговорив з високоповажним гостем низку актуальних питань. Зокрема, мова йшла про міжцерковні й міжнародні взаємовідносини та поточну ситуацію в релігійному і суспільному житті України в контексті війни, спричиненої російською агресією. «Ми як Матір-Церква співстраждаємо мученицькому народу України і бажаємо, щоб ваша зранена країна якнайшвидше досягла справедливого миру» – зазначив владика Еммануїл. – «Ще раз особисто засвідчую підтримку Вашому Блаженству та Православній Церкві України, достойним Предстоятелем якої Ви є – підтримку Його Всесвятості Вселенського Патріарха Варфоломія та Матері-Церкви Константинопольської». Блаженніший владика подякував митрополиту Еммануїлу за візит, за співслужіння та за вагомую працю, яку здійснюють на благо України і Вселенський Патріарх Варфоломій, і Матір-Церква Константинопольська, і особисто владика, як їхній представник. «Передайте наші найтепліші побажання і слова подяки для Його Всесвятості Патріарха Варфоломія. В Україні його люблять і цінують, особливо за його тверду моральну позицію осудження диявольської російської агресії проти нашого народу», – підкреслив Предстоятель ПЦУ.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 18 липня 2024 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з державним секретарем Міністерства внутрішніх справ України Інною Ящук. У зустрічі також взяли участь начальник Державної установи «Територіальне медичне об'єднання Міністерства внутрішніх справ України по місту Києву та Київській області» Лариса Безух та начальник юридичного відділу установи Юрій Мусієнко. Під час спілкування йшлося про державно-церковні взаємовідносини, релігійну ситуацію в нашій країні, а також співпрацю задля духовної підтримки воїнів-захисників України, які проходять лікування та реабілітацію у закладах охорони здоров'я МВС.

У четверту неділю після П'ятидесятниці, 21 липня 2024 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці. Предстоятелю автокефальної Української Православної Церкви співслужили намісник Свято-Михайлівського монастиря архієпископ Вишгородський Агапіт, єпископ Васильківський Єфрем, всечесна братія обителі та запрошене духовенство.

21 липня 2024 року, у 4-ту неділю після П'ятдесятниці, митрополит Львівський ПЦУ Макарій здійснив архієрейську візитацію парафії Святої Трійці м. Судова Вишня на запрошення настоятеля храму митр. прот. Івана Тиндика, щоб вшанувати пам'ять уродження міста преподобного Іоана Вишенського. На церковному подвір'ї владику з хлібом та сіллю зустріли парафіяни, а у храмі спільно із запрошеним духовенством митрополита привітав настоятель храму митр. прот. Іван Тиндик. Владиці Макарію співслужили митрополит Львівський і Сокальський Димитрій, настоятель храму митр. прот. Іван Тиндик, декан Мостиського деканату, та запрошене духовенство.

21 липня 2024 року, в неділю 4-ту після П'ятидесятниці, Високопреосвященний архієпископ Коломийський і Косівський Юліан, із архіпастирським візитом відвідав парафію Святого великомученика Димитрія Солунського села Пробійнівка, Верховинського благочиння і в співслужінні запрошеного духовенства здійснив Чин освячення нового храму й нового престолу, а також звершив Архієрейську Божественну Літургію. Його Високопреосвященству спів служив настоятель храму прот. Ігор Фенчук та запрошене духовенство.

20 липня 2024 року, в день пам'яті пророка Божого Іллі, Свято-Іллінський собор міста Дубно відзначив своє храмово свято. Також цього дня Дубно відсвяткувало і День міста, мудро поєднуючи храмово свято собору із Днем міста. З цієї нагоди у соборі було звершено Божественну літургію, яку очолив митрополит Рівненський і Острозький Іларіон. За літургією архієрею співслужив благочинний Дубенського благочиння протоіерей Василь Лозинський, настоятель собору протоіерей Ігор Когут, клірики храму та запрошене духовенство.

23 липня 2024 року, у день вшанування Почаївської ікони Пресвятої Богородиці, Преосвященний єпископ Рівненський і Сарненський Гавриїл, керуючий Рівненсько-Волинською єпархією на запрошення настоятеля храму на честь Почаївської ікони Богоматері м. Сарни Рівненської обл. прот. Віталія Кузьмича звершив чин Великого освячення храму. Владиці співслужили: благочинний Сарненського благочиння прот. Віталій Коврига з духовенством Рівненсько-Волинської та Рівненської єпархій ПЦУ.

24 липня 2024 року, в день пам'яті святих благовірних князів-стастотерпців Бориса і Гліба керуючий Вишгородською єпархією архієпископ Вишгородський Агапіт, на запрошення настоятеля протоієрея Віталія Клоса відвідав парафію святих князів Бориса і Гліба в місті Вишгород та звершив Божественну літургію. Його Високопреосвященству співслужили вікарії Київської єпархії єпископ Васильківський Єфрем та єпископ Богуславський Арсеній, настоятель парафії та секретар єпархії протоієрей Віталій Клос, благочинний 1-го Вишгородського благочиння протоієрей Микола Іванців, благочинний Іванківського благочиння протоієрей Іван Славич, духовенство єпархії та запрошене духовенство.

Також 26 липня 2024 року, керуючий Вишгородською єпархією архієпископ Вишгородський Агапіт зустрівся з головою Вишгородської міської ради Олексієм Момотом та головою Вишгородської районної державної адміністрації Олексієм Данчиним. У зустрічі також взяли участь секретар єпархії та настоятель храму святих страсотерпців Бориса і Гліба у місті Вишгород протоієрей Віталій Клос, директор Вишгородського історико-культурного заповідника Владлена Литовченко та завідувач відділом охорони пам'яток історії, археології та культури Іван Зоценко.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 26 липня 2024 року відвідав дитячу лікарню «Охматдит», яка нещодавно зазнала російського ракетного обстрілу. На початку візиту Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви разом з місцевим духовенством відвідав храм, який діє при медичній установі. Згодом Його Блаженство поспілкувався із колективом лікарні на чолі з генеральним директором Володимиром Жовніром та до Дня медичного працівника відзначив їх церковними нагородами. Медаллю «За жертвність і любов до України» посмертно було нагороджено й дитячого лікаря-нефролога Світлану Лук'янчик, котра загинула внаслідок удару агресора по лікарні. Окрім того, Митрополит Епіфаній передав Охматдиту спеціалізоване медичне обладнання на заміну того, яке знищив ворог.

28 липня 2024 року Божого, у п'яту неділю після П'ятидесятниці, на запрошення громади та настоятеля храму «Покрови Пресвятої Богородиці» села Гавриляк протоієрея Олега Мосяка Його Високопреосвященство, Високопреосвященніший митрополит Галицький Андрій звершив Чин освячення храму та престолу. Митрополиту Андрію співслужили: єпископ Коломийський Павло, вікарій Івано-Франківської єпархії, декан Тлумацький прот. Василь Стадник, священники Тлумацького деканату та запрошене духовенство. На урочистостях були присутні представники влади, численна кількість вірних, які прибули, щоб розділити радість святкування. Після освячення Митрополит Андрій очолив першу Божественну літургію у новозбудованому храмі Покрови Пресвятої Богородиці. Закінчилось богослужіння уставним многоліттям та урочистим Хресним ходом навколо новоосвяченого храму.

31 липня 2024 р. Високопреосвященніший архієпископ Хмельницький і Шепетівський Павло відвідав Свято-Покровську церкву-фортецю XV ст. села Сутківці на Хмельниччині. Вперше за кілька століть в унікальній церкві звучала молитва українською мовою, молитва за Україну та наше військо.

Храм Покрови Божої Матері є церквою-фортецею, сакральною спорудою оборонного типу, яка була перебудована в храм у XV столітті, а як фортифікаційна споруда існувала ще в XIV столітті. Вона входить до списку пам'яток архітектури національного значення. Варто зазначити, що у 2019 році, після надання Томосу Православній Церкві України, Свято-Покровська парафія, перша на Хмельниччині доєдналась до Помісної Церкви, вийшовши з юрисдикції московського патріархату.

Після реставрації встановлено накупольний хрест на центральну баню Софіївського собору (12 липня 2024 р.).

Напередодні Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Чин освячення цього хреста (Див. стор. 94).

АРХІМАНДРИТ ЛАВРЕНТІЙ (ЖИВЧИК),
насельник Свято-Михайлівського
Золотоверхого монастиря

ЦІЛИТЕЛЬНА СИЛА МОЛИТВИ

Наш час особливо багато розмов ведеться про здоров'я. І в яких би випадках, у якому б контексті не вживали це слово, а суть розмови завжди одна і та ж: раніше люди були більш витривалі, здоровіші, менш піддані впливу негативних зовнішніх факторів, аніж тепер. Але, дивна річ – як раніше були лікарі, так і тепер залишаються, та й досягнення сучасної медицини маємо значні, а хвороби подолати остаточно не можемо. І як раніше, так і тепер з мольбою приходимо до святих людей, котрим Бог дарував благодать повертати зруйновану цілісність життя стражденним – до святих цілителів, серед яких одним із найбільш відомих є великомученик Пантелеймон. Його пам'ять Православна Церква звершує влітку 27 липня.

Він з'явився на світ у сім'ї, де батько був язичником, а мати – християнкою. Жили батьки святого великомученика у місті Нікомидія (сучасне турецьке місто Ізміт), що знаходилося

у Віфінії – провінції тодішньої Візантійської імперії. Батько святого великомученика і цілителя Євсторгій був заможною людиною. Його бажанням було бачити сина мужнім і сміливим юнаком, а тому при народженні майбутньому цілителю дали ім'я Панталеон, що в перекладі з грецької означає «у всьому лев». Мати ж його, благочестива Єввула, котра була християнкою, бажала, щоб її син, змужнівши, став справжнім воїном Христовим і саме в такому дусі намагалася його виховувати. На жаль, вона рано пішла з життя, а тому виховання сина було з того часу у волі самого лише батька. Панталеона віддали спочатку на навчання у язичницьку школу, щоб зробити його всебічно освіченою людиною, а згодом він потрапив на науку до відомого у Нікомидії лікаря Євфросина. Євсторгій, очевидно, хотів, щоб син володів ремеслом, яке забезпечувало б йому матеріальний достаток, та й сам Панталеон завдяки здібностям і старанню у вивченні лікарської справи досяг значних

успіхів. Крім відмінного знання свого ремесла юнак володів мистецтвом красномовства, мав бездоганну поведінку та привабливу зовнішність. Ці якості дозволили йому бути представленим при дворі імператора Максиміана, який захотів прийняти Панталеона в якості свого придворного лікаря. Цей імператор відомий в історії своїм жорстоким ставленням до християн: саме за його наказом в Нікомидії у 303 р. було спалено близько 20 тисяч християн, серед яких постраждав і священномученик Анфим, єпископ Нікомидійський. З часу тих страшних подій в місті таємно залишилися три християнські пресвітери Єрмолай, Єрмип і Єрмократ. Вони самотньо мешкали в невеликому будинку, повз якого Панталеон часто проходив, гуляючи по Нікомидії. Пресвітер Єрмолай, маючи від Бога дар прозорливості, зрозумів, що юнак, якого він не раз бачив, має призначення бути обраним сосудом Божественної благодаті. Яким чином і з якої причини відбулася перша зустріч його із Панталеоном – невідомо, але житіє великомученика і цілителя оповідає про те, що у першій розмові з ним пресвітер зумів так зацікавити юнака відкриттям Божественних істин, що Панталеон почав щоденно навідуватися до Єрмолая і жадібно приймати від нього одкровенне вчення про Господа Ісуса Христа.

В окремих описах подвигів святих читаємо, що однієї лише настанови було достатньо для навернення, але в цьому випадку Панталеон не поспішав приймати Хрещення. Чому? Тому що Бог промислительно готував йому подію, яка настільки сильно переконала його в істинності віри Христової, що жоден сумнів не міг стати на заваді святому у щирому прийнятті християнства.

Якось, повертаючись від пресвітера Єрмолая, юнак побачив на узбіччі дитину, що померла від укусу отруйної змії. Смертоносна гадина тут же поруч звивалася у траві. Пантолеон як лікар розумів, що не може повернути життя дитині, але із щирого співчуття й жалю та пам'ятаючи вчення Єрмолая про те, що Бог може все, з молитвою попросив Господа про воскресення дитини. Юнак твердо вирішив, що виконання його прохання буде остаточною підтвердженням істинності віри, яку проповідував йому пресвітер

Єрмолай, тобто Панталеон постановив прийняти Хрещення, коли Бог відгукнеться на його молитву. Сказано в Євангелії: «Не спокушай Бога Твого». Чи можемо думати, що майбутній цілитель хотів випробувати всемогутність Божу? Чи було його прохання таким собі юридичним ставленням до стосунків людини і Бога: «ти – мені, я – тобі»? Напевно, ні. Скоріше, раніше, ніж попросив, Панталеон уже знав, що Бог може повернути життя тій дитині. Невипадково Бог привів його до Єрмолая, невинно останній відкрив йому віру у Христа Ісуса, хоча знав, що перед ним – язичник. Все це відбулося за незбагненим для нас Промислом Божим і звершилося, щоб до сонму святих додати такого славного угодника Божого – спасеного і спасительного для тих, хто звертається за допомогою і заступництвом до нього.

Дивне чудо побачив Панталеон: після його молитви дитя ожило – дихання життя повернулося до нього, а разом з тим отруйна змія загинула, так ніби невидима стопа Божа розтоптала її. Виконуючи свою обітницю,

Панталеон прийшов до пресвітера Єрмолая, щоб почути з його уст уже бажані слова: «Хрещається раб Божий в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа...» Опис життя великомученика свідчить, що Єрмолай після цього сім днів повчав Панталеона у вірі. Вже будучи християнином, юнак часто із своїм батьком говорив про віру, пояснюючи неправдивість язичництва, утверджуючи Христову істину. До того часу Панталеона знали як вправного у своєму ремеслі лікаря. Одного разу до нього привели сліпого, якому відмовилися допомогти інші нікомідійські лікарі, бо вважали його невиліковним. «Світло твоїм очам поверне Отець світла», – промовив Панталеон, – «Боже істинний! В ім'я Господа мого Ісуса Христа, Який просвічує сліпих, прозри!» після цих слів сліпець став бачити, а разом з тим і сам Євсторгій, батько Панталеона прозрів духовно. Бо на власному досвіді переконався у істинності всього того, що говорив йому про Бога син. Тоді ж і батько цілителя, і вилікуваний ним сліпець прийняли святе Хрещення.

Прийшов час і Євсторгія не стало. Залишившись самим, Панталеон повністю весь свій час присвятив виконанню заповіді любові, про яку говорив Христос у Євангелії. Юнак не стільки лікарськими засобами, скільки молитвою і силою Божою допомагав усім, хто б лише до нього не

звертався. Лікування своє він звершував, не вимагаючи нічого натомість, відвідував в'язнів у темниці, тобто робив так, як закликає нас чинити Христос: «Зробивши це одному із братів Моїх менших – Мені зробили» (Мф. 25: 40).

Благочестиве життя, а найголовніше, повага та любов, які знайшов Панталеон в серцях тих, кого він з Божою допомогою вилікував, викликали заздрість у інших лікарів. Недоброзичливці донесли імператору, що Панталеон лікує в'язнів-християн, знаючи про непримиренне жорстоке ставлення володаря до сповідників віри Христової. Максиміан покликав Панталеона і зажадав пояснень. Святий попросив, щоб привели людину, яка була невиліковно хворою і сказав, що лише істинна віра може зцілити хворого. Імператор наказав, щоб поганські жерці звершили свої ритуали і вилікували хворого. Зрозуміло, в них нічого не вийшло. А святий угодник Божий силою молитви подав

недужому зцілення: «В ім'я Господа Ісуса Христа, встань і будь здоровим!» Побачивши це, багато присутніх стали сповідувати себе християнами. Ця надзвичайна подія мала б також привести до розуму імператора, але закоренілий в ненависті до християн правитель замість цього ще дужче розлютився і наказав жорстоко мучити Панталеона, а опісля кинути його з важким каменем у море. Сповідник не змінив свого слова перед стражданнями, а лише молився: «Господи Ісусе Христе! Предстань мені в цю мить, дай мені терпіння, щоб я міг до кінця перетерпіти муки!» У відповідь на його молитви Господь явився йому в образі пресвітера Єрмолая, котрий привів Панталеона до віри, і сказав: «Не бійся. Я з тобою». Винахідлива лютість правителя не знала меж: святого цілителя і великомученика роздирали залізними крюками, обпалювали

вогнем, розтягували на колесі, обпікали розплавленим оловом, та вірний сповідник все терпів і продовжував говорити про нечестя язичників та про істину віри Христової. Коли імператор наказав віддати святого на розтерзання звірам у цирку, то хижакі, ніби домашні собаки, стали лизати йому ноги, не завдаючи ніякої шкоди. Багато хто із людей, які це бачили, вигукували: «Великий Бог християнський! Відпустить невинного юнака!» Від цього Максиміан просто ошаленів від люті. Він наказав відсікти Панталеону голову мечем, але меч дивним чином став м'яким, як віск, не нанісши праведникові ані подряпини.

В цей час Господь ще раз явився великомученику назвавши його не Панталеоном, як нарекли його батьки, а Пантелеймоном (в перекладі

з грецької означає «всемиловитий»), як ми і зараз його називаємо. В новому найменуванні святого відображені його велике милосердя та співчутливість, співстраждання. Мучителі святого зі страху впали на коліна і просили в нього прощення, але святий Пантелеймон повелів виконати наказ імператора. Йому відрубали голову мечем під оливковим деревом, яке стало приносити цілющі плоди. Язичники хотіли спалити тіло великомученика, та вогонь не торкнувся святині. християни Нікомидії поховали його поблизу місця, де він був страчений.

Після відкриття мощів ця священна реліквія частинками розійшлась по всьому світу. Відсічена за наказом імператора глава угодника Божого зараз зберігається на горі Афон у Свято-Пантелеймонівському монастирі в соборному храмі на честь святого. В Ізміті (колишня Нікомидія, де постраждав великомученик Пантелеймон) щороку в день його пам'яті

звершується хресний хід з іконою святого. Багато тисяч людей не тільки православних віруючих, але й католиків, вірмено-григоріан, навіть магометан прибувають в цей день в Ізміт і привозять своїх хворих родичів чи друзів, багато яких отримують визволення від тілесних недугів. В грецькій Нікомидійській митрополії зберігається особлива книга з назвою «Кондак», де ось уже понад дві тисячі власноручних записів тих, які зцілилися завдяки молитовному благодатному лікуванню угодника Божого Пантелеймона.

Православні українці з давніх-давен шанують святого великомученика. Багато храмів збудовано на його честь. В день його пам'яті звершується врочиста служба, за якою обов'язково звучить похвальний піснеспів: «Страстотерпче і мученику Христа Бога, молитвами твоїми душевні наші недуги зціли, відганяючи завжди спокуси від тих, що співають вірно: спаси нас, Господи!».

